

BETÆNKNING

fra

udvalget til forberedelse af en
revision af lov om styrelse af
højere uddannelsesinstitutioner

BETÆNKNING NR. 1055

November 1985

 trykt på genbrugspapir

ISBN 87-503-5876-6
Stougaard Jensen/København
Un 00-154-bet.

Indholdsfortegnelse.

	Side
Kapitel 1. Indledning	1
1.1. Baggrunden for udvalgets nedsættelse	1
1.2. Udvalgets kommissorium.	2
1.3. Udvalgets sammensætning	3
1.4. De højere uddannelsesinstitutioners nuværende styrelse	4
Kapitel 2. Udvalgets almene overvejelser	7
2.1. Styrelseslovgivningens principielle problematik	7
2.1.1. Styrelsesordningens komponenter: organer, positioner og relationer	7
2.1.2., Principper for styrelsens organisation, sammensætning og funktioner	8
2.1.3. Styrelsesloven og de enkelte institutioners statutter	18
2.2. Overordnede synspunkter vedrørende en revision af sty- relsesloven	19
2.2.1., Drøftelse af udvalgets kommissorium	19
2.2.2., Princippernes forhold til de opstillede mål	21
2.2.3, Om omfanget af en revision	24
Kapitel 3. Ændringer, der alene angår kompetencefordelingen mellem de i henhold til gældende lov eksisterende organer.	26
3.1. Kan man, og bør man overflytte kompetencer fra talmæs- sigt større til talmæssigt mindre organer?	26
3.2. Kan man, og bør man foretage en præcisering og udbyg- ning af beføjelserne for de kollegiale organers for- mænd?	28
3.3. Bør formandens stemme tillægges særlig vægt, når stem- merne i et kollegialt organ står lige?	32
3.4. Kan man, og bør man foretage en overflytning af kom- petencer fra studienævnene til øvrige organer?	33
Kapitel 4. Ændringer, der indebærer forandringer i de kollegiale or- ganers antal og art	36
4.1. Kan man, og bør man nedlægge de centrale studienævn?	36

4.2. Kan studienævnene helt undværes?	37
4.3. Skal konsistoriums status ændres?	39
4.4. Er det rimeligt at bevare såvel § 11- som § 12-rådene?	40
4.5. Kan institutrådene undværes?	41
4.6. Vil det være hensigtsmæssigt at oprette forskningsud- valg/forskningsnævn på fakultetsniveau?	42
Kapitel 5. Ændringer, der indebærer en ændret sammensætning af de kollegiale organer.	45
Kapitel 6. Konkretisering af udvalgets forslag.	51
Kapitel 7. Sammenfatning	60
Bilag 1. Lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner.	64
Bilag 2. Udkast af 8. november 1983 til forslag til lov om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner_____	76

Kapitel 1. INDLEDNING.

1.1. Baggrunden for udvalgets nedsættelse.

I august 1982 iværksatte den daværende undervisningsminister en høring om erfaringerne med lov af 13. juni 1973 om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner (styrelsesloven).

Siden loven blev vedtaget har den været genstand for megen diskussion, og der har gentagne gange været fremsat forslag i folketinget om ændring af styrelsesloven. Enkelte ændringer er også blevet gennemført, men selve den grundlæggende struktur er ikke blevet ændret. Det har været folketingets flertals opfattelse, at man først, når institutionerne havde haft en årrække til at gøre erfaringer med loven, burde tage stilling til en eventuel revision. I 1980 tilkendegav den daværende undervisningsminister således, at hun fandt det rimeligt, at der i løbet af et par år blev indhentet udtalelser fra institutionerne om deres erfaringer med loven, og der blev derfor iværksat en høring i 1982.

Efter høringen udarbejdede undervisningsministeriet et udkast til forslag til lov om ændring af styrelsesloven. I en høringsskrivelse af 23. november 1983 til institutionerne gav ministeriet udtryk for, at de højere uddannelsesinstitutioner med den undervisning og forskning, der foregår her, er af så væsentlig samfundsmæssig betydning, at der må tilstræbes en styrelsesordning, der alt taget i betragtning bedst muligt tilgodeser både uddannelsernes og forskningens behov.

Ministeriet gav endvidere udtryk for, at gennemgribende ændringer først bør gennemføres efter nøje overvejelser og vurdering af fordele og ulemper i forhold til det gældende system, og ministeriet foreslog derfor kun ændringer på enkelte områder i første omgang.

Udkastet blev imidlertid ikke fremsat som lovforslag i folketinget, idet undervisningsministeren i stedet valgte at nedsætte et udvalg til forberedelse af en revision af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner. Udvalget blev nedsat den 30. april 1984.

1.2. Udvalgets kommissorium.

Udvalget fik følgende kommissorium:

"De kommende år kan forventes at stille et voksende krav til de højere uddannelsesinstitutioners evne til omstilling og til optimal udnyttelse af de tildelte ressourcer. Blandt årsagerne hertil bør især nævnes ændringerne i fødselsårgangenes størrelse og i de unges uddannelsesvalg. Hertil kommer de ændrede uddannelseskrav, som fremtidens samfund vil stille, samt erhvervslivets og det offentliges behov for fornyelse og kvalitet i produktionen. Denne udvikling forstærker betydningen af institutionernes forskning og af de højere uddannelser for det omgivende samfund.

Samfundets voksende krav til forskningen og de højere uddannelser har aktualiseret behovet for en mere funktionel og målrettet styring af de højere uddannelsesinstitutioner. De seneste års ændrede økonomiske situation har i væsentlig grad bidraget hertil. Der er således brug for at tage loven om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner op til revision. Med henblik herpå nedsætter undervisningsministeren et udvalg sammensat af personer med erfaring i ledelse og administration af disse institutioner. Udvalget skal forberede en ny styrelseslov. Udvalgets første opgave bliver at overveje og udforme de principper, der bør lægges til grund for en tidsvarende styrelse af de højere uddannelsesinstitutioner, og at udmønte disse principper i konkrete forslag, som kan danne grundlag for en efterfølgende lovgivning.

Ved udarbejdelsen af principper og forslag bør det være et overordnet mål, at de højere uddannelsesinstitutioners traditionelle selvstyre bevares, samtidig med at det bringes til at opfylde de krav, som samfundet må stille til en effektiv ledelse af forskning og uddannelse. Kun opfyldelsen af dette mål kan - også på længere sigt - sikre den uafhængighed inden for forskningen og de højere uddannelser, som er væsentlig for samfundets udvikling og fremskridt.

Udvalget bør endvidere inddrage hensynet til følgende målsætninger i sit arbejde:

- a. Styrkelse af forskningens placering og gennemslagskraft i institutionernes ledelser.
- b. Styrkelse af mulighederne for at forny uddannelserne under hensyn til forskningens resultater og samfundets behov.
- c. Øget vekselvirkning og koordination mellem forskningen og uddannelserne.
- d. Effektivisering af ledelse og sagsbehandling.

Udvalget kan inddrage det eksisterende materiale om styrelsesloven, herunder tidligere fremsatte ændringsforslag til denne, samt høringssvar i forbindelse med disse i sit arbejde. Herudover kan udvalget, i det omfang der måtte være behov for det, rette henvendelse til institutioner m.v. for at indhente de oplysninger og synspunkter, der er nødvendige for arbejdet."

1.3. Udvalgets sammensætning.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Medlemmer

Professor Carl F. Wandel, Aarhus Universitet (formand)

Professor Johnny Christensen, Københavns Universitet

Lektor Erik Nilsson, Danmarks tekniske Højskole

Professor Mogens N. Pedersen, Odense Universitet

Professor Niels A. Thorn, Københavns Universitet

Administrativt sagkyndige konsulenter

Kontorchef Birgit Andersen, undervisningsministeriet, direktoratet for de videregående uddannelser

Administrationschef Paul Carpentier, Danmarks tekniske Højskole

Tilforordnet

Kontorchef Ida Dybdal, undervisningsministeriet

Fuldmægtig Karin Vraa, undervisningsministeriet, blev udpeget som sekretær for udvalget.

På grund af en ændret opgavefordeling mellem undervisningsministeriets departement og direktoratet for de videregående uddannelser udtrådte kontorchef Ida Dybdal som tilforordnet af udvalget pr. 1. oktober 1984, og sekretærhvervet overgik fra fuldmægtig Karin Vraa til fuldmægtig Iben Aage, undervisningsministeriet, direktoratet for de videregående uddannelser.

Udvalget har holdt 18 møder.

1.4. De højere uddannelsesinstitutioners nuværende styrelse.

Den første lov på området var lov nr. 271 af 4. juni 1970 om universiteternes styrelse (universitetsstyrelsesloven), der i 1973 blev afløst af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner. Denne er med enkelte senere gennemførte ændringer det nuværende lovgrundlag.

Den styrelsesordning, der i henhold til styrelsesloven gælder for de højere uddannelsesinstitutioner, kan i grove træk beskrives således:

De styrende organer findes på 3 niveauer, der stort set fungerer selvstændigt: 1) konsistorieniveau, 2) fakultetsrådsniveau og 3) studienævns- og institutniveau.

Hver institution skal have et konsistorium, et eller flere studienævn og institutter, hvortil de videnskabelige medarbejdere og lærere (i det følgende ofte betegnet videnskabelige medarbejdere) samt de tekniske og administrative medarbejdere normalt er knyttet. Ved institutioner med flere hovedområder styres hvert hovedområde af et særligt råd, der som oftest og i det følgende benævnes fakultetsråd. Ved institutioner, der ikke har flere hovedområder, varetager konsi-

storium de opgaver, fakultetsrådene har. Niveau 1 og 2 er her slået sammen. Fakultetsrådskompetencen kan både ved institutioner med og uden fakultetsråd delvis henlægges til fagråd, der oprettes for mindre områder.

Konsistorium og fakultets- og fagråd sammensættes af repræsentanter for samtlige heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere, herunder også adjunkter og stipendiater og andre midlertidigt ansatte, samt repræsentanter for studerende og tekniske og administrative medarbejdere. Mindst ét lærermandat er dog forbeholdt deltidsbeskæftigede lærere. Forholdet mellem grupperne er 2:1:1; ved områder med få tekniske og administrative medarbejdere er forholdet dog 4:2:1.

Konsistorium, der er institutionens øverste kollegiale organ, har primært til opgave at træffe beslutning om institutionens styrelsesstruktur og at udarbejde institutionens samlede budgetforslag samt at fordele fælles ressourcer, alt inden for de rammer, der er fastsat af ministeriet.

Fakultetsrådenes; hovedopgaver er tilsvarende at tage beslutning om budgetforslag for hovedområderne, hvis forskning og uddannelse de leder, samt at fordele givne bevillinger, at træffe beslutning om besættelse af professorater og andre **heltidslærerstillinger** og at tildele licentiat- og doktorgrader. Fakultetsrådene har derimod ingen beslutningskompetence med hensyn til beslutninger vedrørende undervisningen og eksamen.

Studienævnene består af lige mange lærer- og studenterrepræsentanter. Lærrepræsentanterne vælges af og blandt heltids- og deltidsbeskæftigede lærere i én gruppe.

Studienævnene træffer inden for de rammer, ministeriet har fastsat, beslutninger om uddannelsernes tilrettelæggelse, om pensum, eksaminer m.v. De bestemmer også, hvem der skal ansættes som timelønnede undervisningsassistenter, og kan i et vist omfang dispensere fra gældende bestemmelser om uddannelserne.

Hvis der er flere studienævn under et hovedområde, skal der etableres et central studienævn, hvortil medlemmerne udpeges af de øvrige studienævn. Central studienævnet tager stilling til generelle bestemmelser om uddannelserne og har en vis overordnet kompetence i forhold til studienævnene. Blandt andet kan beslutninger om ansættelse af timelønnede lærere og om dispensationer indbringes for **central-** studienævnet.

Institutterne styres i princippet af institutråd, som blandt andet træffer beslutning om fordelingen af de arbejdsopgaver, der påhviler instituttet. Disse råd består af samtlige heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere ved instituttet samt eventuelt repræsentanter for de deltidsbeskæftigede. Hertil kommer repræsentanter for de studerende og tekniske og administrative medarbejdere, der tilsammen højst kan besætte et antal mandater, der svarer til lærerantallet. Ved større institutter vil institutrådet altså bestå af et meget betydeligt antal medlemmer. Institutrådet skal vælge en institutbestyrer til at stå for den daglige ledelse og kan - og skal i visse tilfælde - også vælge en institutbestyrelse.

Rektor og prorektor vælges blandt professorer og heltidsansatte lektorer af alle medlemmer af konsistorium, fakultets- og fagråd.

Endelig kan det nævnes, at loven indeholder bestemmelser, der sikrer de enkelte forskere ret til selv at vælge deres forskningsopgaver, og at loven i et vist omfang ligeledes sikrer institutterne et selvstyre. En række beslutninger - især beslutninger, der er baseret på faglige skøn - kan således ikke tilsidesættes af ministeriet, hvis de er lovlige.

Kapitel 2. UDVALGETS ALMENE OVERVEJELSER.

2.1. Styrelseslovgivningens principielle problematik.

2.1.1. Styrelsesordningens komponenter: organer, positioner og relationer.

Udvalget har i sine overvejelser af, hvilke midler der er anvendelige for at opnå de i kommissoriet opstillede mål, taget udgangspunkt i en karakteristik af styrelseslovens struktur og af de principper, som loven er bygget på. Derfor gives der i dette afsnit først en kort og skitse-mæssig beskrivelse af de komponenter, som styrelsesordningen er opbygget af, hvorefter der i det følgende afsnit (2.1.2.) beskrives nogle af de bærende principper for loven.

Styrelsesloven omhandler også en række forhold, som kun i mere indirekte form kan siges at angå den strukturelle opbygning. Således findes i kapitlerne 1,6,7 og 8 en række bestemmelser, der vedrører forholdet mellem institutionerne og undervisningsministeren,, generelt såvel som i nogle specielle tilfælde. Herhen hører også de i loven optagne bestemmelser om tilsyn og klageadgange, samt overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser. Når bortses fra disse bestemmelser, der i denne forbindelse er af mindre betydning, kan styrelseslovens kapitler og enkelte paragraffer siges at angå tre forskellige aspekter, der i hvert fald analytisk kan holdes ude fra hinanden:

1. Loven omtaler og definerer et sæt af styrende organer, som loven betegner som kollegiale organer samt et mindre antal positioner, der er beklædt af enkeltindivider, blandt hvilke positionen som rektor særligt fremhæves.

2. Loven bestemmer i detaljer, hvorledes de kollegiale organers

sammensætning bør være, ligesom den angiver valgrets- og valgbarhedsbetingelser m.v. til de kollegiale organer og de forskellige ledelsespositioner.

3. Loven fordeler de til institutionerne henlagte retlige kompetencer på organer og positioner, og den regulerer herigennem også forholdet mellem dem, i hvert fald det formelle, retlige forhold.

Disse tre aspekter er af interesse her, fordi de også kan opfattes som tre mulige dimensioner i overvejelser om en ændring af styrelsesloven. Man kan ved en sådan ændring vælge at sætte ind over for organernes antal ved at nedlægge eksisterende organer eller ved at oprette nye. Man kan også vælge at ændre på organernes sammensætning, eller man kan satse på at revidere fordelingen af kompetencer inden for institutionen. Det er i særdeleshed muligt at systematisere ændringsforslag og ideer til reorganisation ved hjælp af denne tre-leddede klassifikation, jvf. nærmere afsnit 2.2.3. Det må dog understreges, at der er tale om en analytisk sondring, der skal hjælpe til overblik. Enkelte konkrete ændringsforslag vil ofte være vanskelige at indplacere entydigt og modsigelsesfrit i klassifikationen. Dette er dog en mindre ulempe i forhold til sondringens dispositionsmæssige fordele.

2.1.2. Principper for styrelsens organisation, sammensætning og funktioner.

Enhver offentlig styrelsesordning hviler på et sæt almene principper om organisationsstruktur, repræsentationskriterier og lignende. Principperne vil ofte have været drøftet og bevidst inddraget i overvejelserne i forbindelse med styrelsesordningens tilblivelse og være beskrevet i lovsform eller anden juridisk form. Men det er også muligt, at de kun i begrænset omfang har været "tænkt med", da ordningen blev fastlagt af politikerne.

Udvalget har sat sig grundigt ind i styrelseslovens historie og er nærmest kommet til det resultat, at den principielle gennem-

tænkning af ordningens opbygning, konsistens, konsekvenser m.v. i relation til institutionernes formål og til administrativ effektivitet var ret nødtørftig, det være sig i 1969-70, såvel som i forbindelse med lovens senere revision i 1972-73. Men ganske uanset graden af gennemtænkning vil nogle grundlæggende principper dog altid kunne identificeres bag lovtæksten og dermed også som en væsentlig del af baggrunden for de adfærdsmønstre, de rutiner og den praksis, som har dannet sig.

I det følgende fremdrages nogle af disse principper og i flere tilfælde også nogle alternative principper, der lige så vel kunne have været lagt til grund.

Den valgte opbygning af styrelsesordningen kan naturligvis være mere eller mindre formålstjenlig i forhold til de overordnede mål for institutionen, det være sig de forskningsmæssige eller de uddannelsesmæssige. Principperne kan også være mere eller mindre indbyrdes forenelige. De herhen hørende vigtige spørgsmål om forholdet mellem styrelsesordningens bærende principper og målsætningerne for de højere uddannelsesinstitutioners virke vil blive drøftet nedenfor i afsnit 2.2.2.

Styrelsesloven fastlægger en "vertikal" fordeling af kompetencerne mellem de forskellige organer, fra de trinlaveste studienævn og institutråd til institutionens øverste organ, konsistorium.

En vertikal kompetencefordeling kan være mere eller mindre præget af et hierarkisk princip, ifølge hvilket de højere organer har instruktionsbeføjelse og måske også omgørelsesrettigheder i forhold til de lavere organer. I en hierarkisk opbygget organisation findes også klare bestemmelser om adgangen til delegation af beføjelser.

Den af styrelsesloven definerede vertikale kompetencefordeling er stort set karakteriseret ved, at hvert trin har sit eget kompetenceområde, og at kompetencen ikke kan henlægges til noget andet organ bortset fra udvalg, der udspringer af organet selv så-

som budget- og forretningsudvalg.

Styrelsesloven fastlægger også en "horisontal" kompetencefordeling inden for organisationen. Dette sker for det første gennem bestemmelserne om opdeling af virksomheden på hovedområder, og muligheden for at opdele det enkelte hovedområdes aktiviteter på en flerhed af faggrupper. For det andet er det fastslået, at kompetencefordelingen opbygges som et "to-strengt" system, der henlægger ansvaret for uddannelserne til studienævn og central studienævn, mens ansvaret for forskningen og økonomien henlægges til konsistorium, fakultetsråd, eventuelt fagråd, og institutråd. Relationen mellem de to "strenges" organer er dog langt fra klart defineret.

Om kompetencefordelingen kan det sammenfattende siges, at den ikke blev gjort entydig og klar i loven. Det siges i lovkommentaren helt tydeligt, at "klare kompetence- og procedureregler bør fastsættes i de ministerielle bekendtgørelser og især i statutten. Uanset hvor klare disse regler er, kan systemet imidlertid heller ikke fungere, hvis der ikke er et vist mål af smidighed og god vilje til stede" (**Uddannelse 7a/73**, s.13). Klarere kan det næppe siges, at den af loven definerede kompetencefordeling er ufuldstændig.

Mens rektors opgaver er ret indgående beskrevet i styrelsesloven, bl.a. ved at det er angivet, at rektor har al kompetence, der ikke er henlagt til andre organer, er dekaners, fagrådsformænds, institutbestyreres og studienævnsformænds beføjelser kun nødtørftigt beskrevet. Disse er overvejende kun omtalt som formænd for de forskellige kollegiale organer uden nærmere angivelse af egentlige ledelsesopgaver.

Der er næppe noget at sige til, at styrelsesloven for så vidt angår beskrivelsen af kompetencefordelingen er lidet udførlig og præcis. Dels overtog man i 1970 en i traditioner grundet, kompleks institutionel opbygning. Dels blev **det** to-strengede system indført uden nogen form for principiel diskussion som en indrømmelse over for et høj-

lydt studenterkrav om "50%-nu!".

Skal man tale om et bærende princip for styrelsesloven bliver det snarest princippet om de ansattes og de studerendes indflydelse på styret på alle niveauer - i daglig tale ofte omtalt som det "demokratiske" princip. Det er forestillingen om deltagerdemokrati, mere end det er det repræsentative demokratis princip, der præger loven. De kollegiale organers virksomhed forudsættes udøvet i møder, som principielt er offentlige. De bredere og talmæssigt større organer har fortrin fremfor de snævrere forretningsudvalg m.v. Bestyrelser opfattes som hjælpeorganer, der kan være nødvendige, men hvis beføjelser må afledes af det mere "demokratiske" organ, jvf. også hvad der tidligere er anført om formændenes stilling. Beslutninger træffes normalt ved almindeligt stemmeflertal, og at styrelsesloven ikke har regler for, hvad man gør, når stemmerne står lige, er også en konsekvens af det "demokratiske" princip. Ved visse beslutninger er der dog åbnet mulighed for at stille krav om kvalificeret flertal, ligesom der findes enkelte mindretalsbeskyttende bestemmelser, såsom krav om anvendelse af forholdstalsvalg. Som helhed er det dog det for perioden omkring 1970 tidstypiske deltagerdemokratiske ideal, der dominerer som lovgivningsprincip.

De principper, der regulerer enkelte gruppers og interessers deltagelse i universitetets ledelse, kan være mange. Det viser de særdeles varierende udformninger, som de enkelte vesteuropæiske landes styrelsesordninger for universiteterne har fået. På ét punkt er den danske ordning ganske klar, nemlig ved dens afvisning af en ekstern, repræsentation,, således som den f.eks. findes i Sverige. Man ønskede ikke politikere, organisationsrepræsentanter eller andre udefra kommende som medlemmer af styrende organer, tværtimod blev institutionernes selvstændighed fastslået som et grundlæggende princip.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorledes den interne repræsentation skal organiseres, kan der også tænkes forskellige principper lagt til grund.

Spørgsmålet om de kollegiale organers sammensætning spillede en væsentlig rolle ved udformningen af styrelseslovene af 1970 og 1973. I begge tilfælde var der tale om at imødekomme et pres fra grupper med tilknytning til institutionerne, som ønskede at blive repræsenteret i styrelsesorganerne. I 1970 var det de studerende og de ikke-professorale lærere, mens det i 1973 var de tekniske og administrative medarbejdere, som søgte og opnåede repræsentation gennem styrelseslovgivningen.

Den stærke fokusering af opmærksomheden omkring forskellige interessegrupperes repræsentation i styrelsesorganerne har medført, at andre hensyn er blevet trængt noget i baggrunden såvel ved lovenes udformning som i den løbende debat om styrelseslovene. Tendensen til at koncentrere opmærksomheden om gruppernes repræsentationsforhold har været så stærk, at det kun lejlighedsvis har kunnet fremhæves, at der også kan være andre hensyn at tage ved sammensætningen af styrelsesorganerne end hensynet til de interessegrupper, der er tilknyttet institutionerne.

At der findes forskellige fagområdeinteresser, der bør være repræsenterede i ledelsen har dog altid været anerkendt. Fagområderepræsentation er den traditionelle repræsentationsform, fra før styrelseslovene blev indført. Under det professorale styre var alle fagområder repræsenteret i fakultets- og fagråd ved områdets professor(er), ligesom konsistorierne var opbygget på grundlag af repræsentationer for større faglige områder som fakulteter og faggrupper.

Man kan gå så vidt som til at sige, at et fagområde oprindeligt var defineret af og ved sin(e) repræsentant(er) i de kollegiale organer, fortrinsvis fakultets- og fagråd. Efterhånden som lærergruppen udvidedes med amanuenserne, den senere adjunkt-/lektorgruppe, blev fagområdedækningen mindre fuldstændig, idet de faglige specialer og -sub-

specialer, der blev varetaget af denne gruppe, ikke kunne blive repræsenteret i de professoralt sammensatte organer.

I takt med væksten i lærer- og studentergrupperne voksede da og så kritikken af denne styreform. Det, der oprindeligt var en fagområderepræsentation, blev nu i højere grad opfattet som en grupperepræsentation for kun én gruppe - de professorale lærere. "Studenteroprøret", der ledsagedes af et mere stilfærdigt, men mindst lige så effektivt "amanuensisoprør", førte frem til én repræsentation for det videnskabelige personale, omfattende såvel professorer som adjunkter/lektorer, en anden for de deltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere og lærere, og en tredje for de studerende. Denne repræsentationsforms "indre logik" førte igennem 1973-loven til, at antallet af repræsenterede grupper blev udvidet til de fire i dag kendte valggrupper:

Heltidsbeskæftigede videnskabelige
medarbejdere og lærere
Deltidsbeskæftigede videnskabelige
medarbejdere og lærere
Tekniske og administrative medarbejdere
Studerende

Denne opdeling har knæsat grupperepræsentationen som det overordnede repræsentationsprincip på de højere uddannelsesinstitutioner.

Fagområderepræsentationen har dog overlevet i et vist omfang, idet der stadig består en mulighed for at opdele de valgberettigede i repræsentationsområder, der dog ikke nødvendigvis behøver at have en faglig baggrund.

Det voksende krav om anvendelse af forholdstalsvalg og den gradvise styrkelse af gruppei identiteten på bekostning af den faglige identitet har i styrelseslovens funktionsperiode væsentligt svækket fagområderepræsentationen som repræsentationsprincip. Hertil kommer, at det forøgede antal grupper, som har skullet repræsenteres, i almindelighed måtte føre til et faldende antal

repræsentanter for den enkelte gruppe, hvis organerne skulle holdes på en rimelig størrelse, og dermed også til en udtynding af den faglige repræsentation i gruppen af videnskabelige medarbejdere.

Især ved de ældre institutioner er den faglige opdeling dog delvis bevaret i form af den fagligt bestemte opdeling af institutter og studienævn på fakultets- og fagråd m.v.

Grupperepræsentation som overordnet princip for sammensætningen af de kollegiale organer kom i overvejende grad i stand ved en imødekommelse af presset fra de grupper, der havde etableret en gruppeidentitet og en organisation, der kunne formulere gruppens krav. Det er således karakteristisk, at visse svage grupper med tilknytning til institutionerne enten ikke har opnået repræsentation eller i bedste fald har opnået en uklar status i repræsentationsmæssig henseende. Det gælder således visse kategorier af licentiatstuderende og fondsansatte samt i et vist omfang nyere typer af studerende (enkeltfagsstuderende, deltidsstuderende).

Størrelsen af den repræsentation, som de enkelte grupper har opnået i styrelseslovene, indeholder et betydeligt element af vilkårlighed, da det er vanskeligt at give en på institutionernes hovedformål byggede rationel begrundelse for gruppernes relative styrke. Den faktiske fordeling af mandater på grupperne må da også antages at være fremkommet som resultat af en politisk afvejning af en række hensyn, som kun i begrænset omfang har omfattet hensynet til institutionernes behov for en kvalificeret faglig eller funktionel ledelse.

Hvor mere specifikke begrundelser savnes, erstattes disse ofte af krav om forenkling og symmetri. Sådanne krav har utvivlsomt spillet en rolle ved fastsættelsen af forholdet 1:1 mellem lærere og studerende i studienævn og 2:1 i de øvrige organer i loven af 1970. De tilsvarende fordelinger i loven af 1973 er som bekendt 1:1 mellem

lærere og studerende i studienævn og 4:2:2 (dog 4:2:1 i visse fagområder) mellem lærere, studerende og tekniske og administrative medarbejdere. Også disse forholdstal synes præget af behovet for en vis symmetri og forenkling.

Under universitetsstyrelsesloven fra 1970 var lærerne i flertal i de kollegiale organer bortset fra studienævn, der også dengang var paritetisk sammensat. Ved loven af 1973 skete der en afgørende ændring i dette forhold, idet lærerne herefter normalt ikke har flertal i de kollegiale organer.

Det har været anført som begrundelse for grupperepræsentationsprincippet, at dette skulle være mere "demokratisk" end andre repræsentationsprincipper. Argumentet er dog af tvivlsom relevans, da de højere uddannelsesinstitutioner ikke er "demokratiske" institutioner i samme forstand som folketinget eller en kommunalbestyrelse, men derimod er formålsbestemte institutioner i lighed med rene forskningsinstitutioner, seminarier, hospitaler og lignende. Den rationelle begrundelse for, at institutionerne traditionelt betjener sig af kollegiale organer skal først og fremmest søges i behovet for at kunne træffe afgørelser, der inddrager og afvejer et stort antal specifikke informationer samtidig med, at institutionernes kritiske og uafhængige status inden for forskningen og uddannelserne sikres i forhold til overordnede myndigheder. Institutionernes tradition for en kollektiv ledelse bygger således snarere på behovet for at inddrage en bred vifte af detaljeret sagkundskab i beslutningsprocessen end for "demokrati" forstået som folkestyre.

At det kan være vanskeligt at begrunde styrelsesorganernes sammensætning rationelt under et grupperepræsentationsprincip kan også ses af de krav, der fra tid til anden har været fremsat fra forskellige gruppers side med henvisning til, at

deres opfyldelse ville fremme "demokratiet" på institutionerne. Studenterrepræsentanter fremsatte således i forbindelse med forberedelsen af 1973-loven krav om "én mand-én stemme", et krav hvis imødekomelse inden for mange fagområder ville have udelukket de tekniske og administrative medarbejdere fra at blive repræsenteret. Også de tekniske og administrative medarbejdere har med et tidligere fremsat krav om ændring af fordelingstallene 4:2:2 til 1:1:1 demonstreret, at symmetri og forenkling i et vist omfang kan træde i stedet for en rationel argumentation. Derfor får diskussioner om ændringer af vægtforholdet mellem grupperne under et grupprepræsentationssystem som det nugældende som regel et præg af arbitrært "tovtrækkeri", som kan virke frustrerende på mulighederne for at inddrage saglige hensyn.

Det er udvalgets opfattelse, at grupperepræsentationen i et ikke ubetydeligt omfang præges af de interesseorganisationer, hvis medlemmer har tilknytning til de højere læreanstalter. Studenterrådene ønskede således fra begyndelsen indirekte valg til organerne, hvorved de mente at kunne opnå fuld kontrol med studenterrepræsentationen. Selv om dette ønske ikke er imødekommet i styrelsesloven, er det dog mange steder lykkedes studenterorganisationerne at koordinere studenterrepræsentationen således, at de kan få en afgørende indflydelse på studenterrepræsentanterne.

Tilsvarende finder man, at medarbejderorganisationer i stigende omfang gør deres indflydelse gældende gennem grupprepræsentanterne. Det er således blevet ret almindeligt, at faglige tillidsrepræsentanter med tilknytning til medarbejderorganisationer tillige vælges som grupperepræsentanter i de kollegiale organer. I takt med, at de senere års besparelser på institutionerne har øget risikoen for uansøgte afskedigelser, har gruppeinteresserne gjort sig stærkere gældende, ikke blot hos repræsentanterne for de tekniske og administrative, men også for de videnskabelige medarbejdere.

Denne udvikling har fundet sted samtidig med, at det statslige samarbejdsudvalgssystem er blevet styrket og udbygget på institutionerne. Udviklingen har rejst til dels uløste habilitetsproblemer, og har skabt en vis usikkerhed om, i hvilket omfang grupperepræsentanterne "legitimt" kan argumentere og stemme for deres respektive gruppers særinteresser, hvis disse er i konflikt med den ledelsesmæssige pligt til at fremme institutionens hovedformål- forskning og uddannelse. Undervisningsministeriet har dog klart tilkendegivet, at det eneste hensyn, der lovligt kan lægges til grund ved beslutninger i de kollegiale organer, er hensynet til institutionens "tarv".

Denne usikkerhed om, i hvilket omfang effektive ledelsesprincipper er forenelige med princippet om grupperepræsentation i de kollegiale organer har skabt en udbredt og for selvstyrets anseelse skadelig tvivl om institutionernes evne til at lede forskningen og uddannelserne optimalt. Tvivlen har kunnet spores såvel hos politikere som hos embedsmænd og i dele af befolkningen. Institutionernes prestige har ikke været uberørt af denne udvikling.

Da de højere uddannelsesinstitutioner skal varetage forskellige opgaver, kan man med en vis ret også tale om et behov for repræsentation af forskellige funktionelle interesser, en "forsknings-interesse" og en "uddannelses-interesse". Bærerne af disse interesser kunne være forskellige, dog er det svært at tænke sig andre end forskere som "forskningsrepræsentanter". Denne repræsentationsform har hidtil ikke været lagt til grund i den danske ordning, men det udelukker naturligvis ikke, at også dette repræsentationsprincip overvejes.

Endelig er der grund til at fremhæve et grundlæggende princip som også blev diskuteret i forbindelse med styrelseslovens tilblivelse, nemlig princippet om lærerintegration, d.v.s. den næsten fuldstændige ligestilling af de heltidsansatte videnskabelige medarbejdere i henseende til deltagelse i institutionens forskellige styrende organer. Dette princip brød radikalt med det forudgående "professorvælde", hvilket begreb som tidligere berørt dog må tages med et vist forbehold, idet der oprindeligt ikke fandtes mange andre lærere end pro-

fessorer. Ved at man i 1970 gik direkte fra den ene yderlighed til den anden, fik den danske ordning et særpræg. For god ordens skyld må det siges, at man kunne have valgt at differentiere de ansattes grad af indflydelse efter f.eks. forskningskompetence, men det gjorde man ikke.

Selv om nogle af de her fremdragne principper i gældende styrelseslov kun til dels indgik i lovgivernes bevidsthed, og selv om andre principper lige så vel kunne have været anvendt i 1969-70 eller i 1972-73, er der grund til at pege på, at principperne nu i snart 15 år har været ledende for institutionernes virke, og at de dermed har opnået en slags eget liv. De af undervisningsministeriet afholdte høringer viser, at de fleste af svarene fra de kollegiale organer forudsætter, at eventuelle ændringer i styrelsesloven ikke vil anfægte de helt grundlæggende principper, og i hvert fald ikke bryde radikalt med dem.

Udvalget ønsker at pege på, at de indhentede høringssvar kan være prægede af en konserverende "status-quo"-holdning i de styrende organer, som kan virke blokerende for kritik af selve repræsentationsprincippet.

2.1.3. Styrelsesloven og de enkelte institutioners statutter.

Styrelsesloven indeholder en række ufravigelige regler om fordelingen af indflydelse mellem de forskellige grupper i systemet, men den er dog også i en vis forstand en rammelov med betydelig frihed for institutionerne med hensyn til fastsættelse af den nærmere organisatoriske struktur.

Udvalget har også overvejet forholdet mellem styrelsesloven og statutterne. Kunne man f.eks. tænke sig større dele af bestemmelserne henført til statutten, hvorved der endnu bedre kunne tages hensyn til den enkelte institutions lokale særpræg og ønsker? Eller er der måske behov for en større grad af central regulering for at opnå mere ensartethed? Udvalget har orienteret sig om de betydelige forskelle, der gør sig gældende fra institution til institution, fra

fakultetsråd til fakultetsråd, og fra institut til institut med hensyn til, hvorledes gældende lov praktiseres. Man finder denne fleksibilitet væsentlig og finder det ønskeligt, at der ved en lovrevision åbnes mulighed for en øget hensyntagen til institutionernes forskellighed. Man kunne i denne forbindelse bl.a. tænke sig, at der blev tilvejebragt hjemmel til, at enkelte institutioner eller fakultetsråd kunne eksperimentere med styrelsesordningerne.

Generelt har udvalget i det følgende arbejdet ud fra den forudsætning, at styrelsesloven skal udfyldes af en lokal statut, ligesom man har regnet med, at der til lovgivningen knytter sig en række bekendtgørelsesbestemmelser vedrørende specielle forhold.

2.2. Overordnede synspunkter vedrørende en revision af styrelsesloven.

Kommissoriets ordlyd findes gengivet ovenfor i afsnit 1.2. Dette kommissorium lader sig omformulere og præcisere i en række delmål, og det er da udvalgets opgave at anvise realiserbare og hensigtsmæssige midler i form af ændringer af de styrelsesmæssige regler, som vil gøre det muligt helt eller delvis at nå disse mål.

Der kan opstilles fire sådanne delmål:

- (1) Bevarelse, sikring, og om muligt udvidelse af institutionernes selvstyre.
- (2) Administrativ forenkling og effektivisering af den daglige ledelse; forøgelse af evnen til omstilling; frigørelse af medarbejdernes tid til forskning, undervisning og de tekniske hjælpefunktioner.
- (3) Præcisering af ansvarsfordelingen inden for institutionen; styrkelse og klargøring af ledelsens beføjelser og ansvar i organisationen; specielt tilvejebringelse af en veldefineret placering af det faglige ansvar for den forskning, der udføres, såvel som for den nødvendige koordination af forskning og uddannelse og

den fornødne inddragelse af sagkyndigheden i beslutningsprocessen.

- (4) Styrkelse af forskningssynspunkters gennemslagskraft i den daglige ledelse, såvel som i den langsigtede planlægning ved institutionen; styrkelse af de højere uddannelsesinstitutioners placering i det danske forskningssystem; sikring af forskningens og uddannelsernes vekselvirkning og koordination bl.a. med henblik på uddannelsernes fornyelse.

For udvalget er det ifølge kommissoriet en overordnet målsætning at formulere forslag, der kan virke i retning af at bevare og styrke selvstyret, som de højere uddannelsesinstitutioner i Danmark traditionelt har haft, men som mange oplever som truet i de senere år.

Af mange grunde kan det være vanskeligt direkte at anvise egnede midler til realisering af dette delmål. Det er evident, at flere af de væsentlige forhold, som på kort såvel som på langt sigt påvirker selvstyrets omfang, karakter og udvikling, ligger uden for den ramme, der er givet for dette udvalgs arbejde. Sagt lidt mere præcist, tager indskrænkningen af selvstyret i disse år form af en central budgetmæssig styring på fakultetsniveau.

Det er også vanskeligt at anvise mulige ændringer i styrelsesloven, som i sig selv direkte kunne styrke selvstyret, medmindre man da vil foreslå en ændring af lovens § 2, § 9, stk. 3, eller bestemmelserne i lovens kapitel 6 og kapitel 7 om undervisningsministerens særlige beføjelser. Udvalget har overvejet ændringer i disse bestemmelser, som i øvrigt ikke hidtil har givet anledning til kritik. Man er kommet til det resultat, at der ikke er behov for større ændringer i denne del af regelsættet, dog med den modifikation, at der bør åbnes mulighed for, at institutionerne på eget initiativ kan søge dispensation fra lovens bestemmelser med henvisning til særlige forhold.

Tilbage bliver da med hensyn til den overordnede målsætning et synspunkt som følger: Ønskes institutionernes selvstyre bevaret og gerne styrket, opnås dette bedst ved at foretage sådanne ændringer i

styrelsesordningen, at institutionerne kan fungere som stærke, handlekraftige og troværdige partnere i en konstruktiv dialog med offentlige myndigheder, private virksomheder, organisationer m.v. Man kan også udtrykke dette på den måde, at selvstyret bedst sikres, ved at man søger de øvrige tre målsætninger realiseret. Gennem administrativ forenkling og effektivisering, gennem præcisering af ansvarsfordelingen samt gennem styrkelse af forskningssynspunkternes gennemslagskraft internt, skabes de bedste betingelser for at sikre og udbygge selvstyret.

I konsekvens af dette synspunkt har udvalget koncentreret opmærksomheden om sådanne midler, der kan tjene til opnåelse af målene (2)-(4).

2.2.2. Princippernes forhold til de opstillede mål.

Hvis det forholder sig således, at nogle af de principper, som den nuværende styrelsesordning bygger på (jvf. afsnit 2.1.2.), er til hinder for opnåelse af de opstillede mål (afsnit 2.2.1.), da må dette misforhold give anledning til alvorlige overvejelser om at forlade de pågældende principper, eller dog i det mindste at modificere dem. Sagt på en anden måde kan man hævde, at en bevarelse af den gældende styrelsesordning og dens principper under disse omstændigheder kræver en argumentation i mindst samme grad, som en ændring af loven gør det.

Styrelsesloven baseres som nævnt på nogle ideelle forestillinger om deltagerdemokrati. At deltagelsen, herunder valgdeltagelsen, mange steder og specielt i studentergruppen, ikke har nået de højder og den intensitet, der var forventet, er veldokumenteret. Meget tyder i øvrigt på, at passivitet og apati breder sig, og mange steder giver dette små grupperinger af ansatte og studerende en uforholdsmæssig stor indflydelse. Dette er imidlertid ikke den væsentligste anke for dette udvalg, som i stedet vil pege på, at deltagelsesaspektet har en tendens til at afsvække ledelses- og ansvarsaspektet. Dengang som nu interesserer man sig mere for, hvem

der har ret til at deltage i beslutningsprocessen, end for, hvem der har ansvaret for beslutningerne og disses konsekvenser.

Effektivisering og administrativ forenkling vanskeliggøres uden tvivl af det ret konsekvent gennemførte kollegiale ledelsesprincip. Rektors forhold til konsistorium og endnu mere til trinlavere kollegiale organer giver i praksis ikke mulighed for en virkelig effektiv legalitetskontrol og langt mindre til, at rektor kan fungere som en handlekraftig og dynamisk leder indadtil såvel som i forhold til omverdenen. De i dagens situation så vigtige dekanpositioner er knap nok omtalt i loven, hvor dekanen udelukkende omtales i sin rolle som leder af fakultetsrådets møder. At den vigtige funktion som udførende formand for studienævn end ikke er omtalt i loven, er en anomali i en styrelsesordning, der skal fungere i et samfund, der ikke har meget tilfælles med situationen på universiteterne i 1968-70. Institutbestyrerens beføjelser som ansvarlig leder lader også meget tilbage at ønske med hensyn til beskrivelse.

Princippet om det to-strengede system må også siges at stå i modsætning til ønsket om effektivisering og præcisering af ansvarsfordelingen. Som en konsekvens af to-strengetheden kan nævnes den manglende sammenhæng i beslutninger om ressourcetildeling og uddannelsernes indhold og tilrettelæggelse. Fakultetsrådet har ansvaret for fordeling af hovedområdets ressourcer, men har ingen kompetence i spørgsmål, der vedrører uddannelsernes nærmere indhold og tilrettelæggelse. Denne kompetence ligger i studienævnet. Det to-strengede system modvirker desuden en effektiv koordinering af undervisning og forskning, ligesom det givetvis resulterer i et øget tidsforbrug og en nedsættelse af fleksibiliteten. At det to-strengede system specielt i en periode med behov for uddannelses- og forskningsmæssig omstilling ikke har vist fornøden effektivitet er vist efterhånden erkendt af mange.

Uddannelsessiden af institutionernes virke blev i 1970 fremhævet

gennem oprettelse af studienævn, der fik til opgave at specialisere sig i uddannelsesaspektet, og der er herved opstået en asymmetri i den interne organisation. Den voksende interesse for forskningen har gjort det stadig mere påfaldende, at der ikke i styrelsesloven forudsættes organer, som har et selvstændigt ansvar for institutionens forskningsanliggender. Forsøg på at oprette sådanne organer i form af forskningsudvalg har imidlertid haft en blandet skæbne, dels fordi organisationsstrukturen yderligere kompliceres, dels fordi forskningsudvalgenes stilling må blive svag, så længe de ikke gives en selvstændig kompetence. Hertil kommer, at sådanne udvalg ligesom konsistorium, fakultets- og fagråd, institutbestyrelser m.v. som konsekvens af de nugældende regler oftest sammensættes på en sådan måde, at forskningssynspunkterne ikke kan få tilstrækkelig gennemslagskraft.

Den væsentligste modsætning mellem de i kommissoriet opstillede målsætninger og de principper, som styrelsesloven bygger på, hidrører dog fra det benyttede grupperepræsentationsprincip og de anvendte procentuelle fordelinger af pladserne i de kollegiale organer.

At studienævnstrukturen med dens deling af pladser og dermed også af stemmer i forholdet 1:1 kan resultere i handlingslammelse, status quo-løsninger etc. behøver næppe længere dokumentation. Nok så alvorligt er det måske, at det opbyggede grupperepræsentationssystem har en tendens til at begunstige ikke nødvendigvis hensigtsmæssige konsensus-løsninger blot "for husfredens skyld", ligesom den fremmer tilbøjeligheden til, at nødvendige men ubehagelige beslutninger bliver udsat eller slet ikke kan træffes i de kollegiale organer. Sådanne mekanismer kan man sikkert bedre leve med i perioder med vækst end i perioder, hvor der skal træffes relativt flere indgribende og upopulære beslutninger.

Det må i denne forbindelse også nævnes, at indførelsen af samarbejdsudvalg i staten har ført til etablering af en sideløbende alternativ repræsentationsordning for de ansatte. Enkelte steder har

det givet problemer, at der udover de kollegiale organer findes samarbejdsudvalg sammensat af ledelsesrepræsentanter og repræsentanter for de ansatte, der er udpeget af de ansattes organisationer, og som også har fået tillagt ret til medbestemmelse i en række anliggender. Udvalget har taget til efterretning, at der findes samarbejdsudvalg i det statslige regie, herunder på de højere uddannelsesinstitutioner, og man finder, at det ligger uden for udvalgets kommissorium at foreslå ændringer heri. Man ønsker dog i denne forbindelse at pege på, at eksistensen af samarbejdsudvalg understreger behovet for en stærk ledelse, som vil være i stand til at varetage institutionernes formålsbestemte interesser.

2.2.3. Om omfanget af en revision.

I afsnit 2.1.1. blev der identificeret tre strukturelle aspekter, der også kan betragtes som dimensioner for en revisionsbestræbelse.

I afsnit 2.1.2. blev der beskrevet nogle principper, der enten karakteriserer den gældende lov, eller som kunne tænkes lagt til grund for en lovrevision. Endelig blev det i det umiddelbart foregående afsnit 2.2.2. påpeget, at ikke alle de nugældende principper forliges lige godt med de målsætninger, som udvalgets kommissorium udstikker.

Med de foranstående overvejelser skulle det nu være godtgjort, at valget for udvalget såvel som for politikerne, ikke står imellem status quo og ét muligt forslag til opnåelse af de i kommissoriet indeholdte mål. Man må således gøre sig klart, at der foreligger en bred vifte af ændringsmuligheder.

Man kan indledningsvis opdele de mulige ændringer i nogle kategorier, og man kan herved tage udgangspunkt i de ovenfor nævnte dimensioner:

1. Ændringer af loven, der alene angår kompetencefordelingen mellem de i henhold til loven eksisterende organer.

Det er vigtigt at holde sig for øje, at det er teknisk muligt at

at foretage adskillige ændringer af denne beskaffenhed, d.v.s. ændringer, der respekterer såvel eksistensen af organerne som organernes sammensætning.

2. Ændringer af loven, der indebærer ændringer i de kollegiale organers og ledelsespositioners antal og art.

Her må naturligvis påpeges, at sådanne ændringer umuligt kan foretages, uden at der samtidig sker en ændring i fordelingen af de retlige kompetencer. Men der er tale om en **selvstændig** type ændringer, der griber radikalt ind i organisationsstrukturen.

3. Ændringer af loven, der indebærer ændringer i sammensætningen af de kollegiale organer samt i valgbestemmelserne.

Der er her tale om ændringer, der griber ind i de gældende repræsentationsprincipper, eller dog i de procentuelle fordelinger af "pladser", "stemmer" og "indflydelse", som disse p.t. er defineret. Her er der grund til at påpege, at denne type ændringer kan tænkes foretaget, såvel uden som samtidig med at der sker ændringer af kompetencefordelinger og/eller af organernes antal og art.

Denne klassifikation anvendes som dispositionsprincip for kapitlerne 3, 4 og 5. I disse kapitler omtales såvel mulige ændringer, der helt eller overvejende bevæger sig inden for den gældende styrelseslovs principielle rammer, som mere vidtgående ændringer, der medfører et brud med gældende principper.

Kapitel 3. ÆNDRINGER, DER ALENE ANGÅR KOMPETENCEFORDELINGEN MEL- LEM DE I HENHOLD TIL GÆLDENDE LOV EKSISTERENDE ORGANER.

Der kan tænkes grunde til, at der ikke er politisk vilje til at foretage dybtgående ændringer i den i 1970/1973 indførte styrelsesordning. Det kan være, at man ønsker at bevare samtlige de organtyper, som dengang blev institutionaliseret, med andre ord først og fremmest den to-strengede struktur. Det kan være, at man heller ikke ønsker at foretage ændringer over for de dengang indførte repræsentationsprincipper. Bliver der da noget tilbage, der kan ændres på en sådan måde, at de i kommissoriet opstillede mål tilgodeses? Svaret er ja, men som allerede nævnt i det foregående kapitel er det udvalgets opfattelse, at de ændringer, som diskuteres i dette kapitel, kun har marginal betydning, hvis de gennemføres isoleret.

3.1. Kan man, og bør man overflytte kompetencer fra talmæssigt større til talmæssigt mindre kollegiale organer?

Gældende lov bygger som allerede omtalt på nogle forestillinger om "deltagerdemokrati", og som følge heraf er der en klar tendens til, at loven henlægger beslutningskompetencerne til bredere og talmæssigt større organer. Bestyrelser og andre mindre udvalg opfattes som en art nødløsninger, der egentlig helst burde undgås. Denne opfattelse spores i § 9 om konsistorium, i § 11 om fakultetsrådene, men kommer først og fremmest frem i § 13 om institutråd, idet denne paragraf dog må læses sammen med § 22, stk. 1, (om institutbestyrer og institutbestyrelse).

I tiden efter 1970 og da især i de allerseneste år er der sket en tydelig ændring af praksis på mange højere uddannelsesinstitutioner. I stigende grad viser det sig vanskeligt at samle de store organer fuldtalligt. Tendensen er iagttaget for så vidt angår centralstudienævn og institutråd, men en undersøgelse ville givet vise, at mødefrekvensen også i andre sammenhænge er svingende.

Dette forhold hænger sammen med, at mange beslutninger i praksis tages i mindre "forretningsudvalg". I visse tilfælde kan der vel også være sket det, at denne flytning af beslutningerne skyldes vanskeligheder med at få det talmæssigt større organ til at fungere. Hvad der er årsag og virkning i denne sag er for så vidt af mindre betydning. Væsentligere er det at pege på, at der kan opnås en vis forenkling og effektivisering af beslutningsprocesserne, såfremt der i loven gives en mere detaljeret beskrivelse af fordelingen af kompetencerne mellem det bredere "folkelige" organ og det snævrere "dagligt udførende" organ.

Man ønsker derfor at fremlægge som forslag til overvejelse, at der gennemføres en ændring af loven, således at den mange steder i praksis skete kompetenceforskydning bliver kodificeret i loven, samtidig med at den bliver almængjort.

Der tænkes herved på, at forholdet mellem konsistorium og dettes budget- og forretningsudvalg bør præciseres. Det samme bør gøres på fakultetsråds- og fagrådsniveau. Vigtigst er det dog at få ændret kompetencefordelingen på institutniveau.

I og med at der allerede i et vist omfang er sket en overflytning af beslutningsforberedelse og af beslutningerne selv til de snævrere organer, er det næppe nødvendigt at argumentere i detaljer for en kodificering. Dog ønsker man at pege på, at der ved en del institutter kan frigøres ganske megen tid til forskning og undervisning, såfremt de mange møder i institutråd ikke længere er påkrævede.

På et enkelt punkt kan en omlægning af kompetencen dog give anledning til betænkelighed, idet et snævrere organ i sagens natur ikke kan give en så god afspejling af eksisterende meningsforskelle, med den konsekvens at mindretalssynspunkter derfor ikke altid kan være sikre på at kunne opnå repræsentation i det snævre organ. Udvalget mener dog, at der er tale om et generelt problem, som vil optræde uanset beslutningsorganernes størrelse, og at man ikke af den grund skal afstå fra en overflytning af kompetencer fra talmæssigt større

til talmæssigt mindre organer.

Udvalget peger herefter på følgende muligheder for at effektivisere den kollegiale ledelse, muligheder, der alle kan gennemføres inden for rammerne af det nuværende system:

at budget- og forretningsudvalg gøres obligatoriske på konsistorie-niveau, og at budget- og forretningsudvalget udarbejder institutionens budgetforslag, fordeler de tildelte bevillinger og i øvrigt behandler institutionens fælles ressourceanliggender, herunder sager om byggeri

at budget- og forretningsudvalg gøres obligatoriske på fakultetsrådsniveau, og at budget- og forretningsudvalget får kompetencen med hensyn til udarbejdelse af budgetforslag, fordeling af tildelte bevillinger og behandling af fakultetsrådets fælles ressourceanliggender. Placeres den økonomiske kompetence på fagrådsniveau, henlægges kompetencen også på dette niveau til fagrådets budget- og forretningsudvalg

jt institutbestyrelser gøres obligatoriske og bliver instituttets øverste organ, at institutbestyrelsen får til opgave at forestå instituttets drift og være ansvarlig for udnyttelsen af de tildelte bevillinger, herunder at træffe beslutning om instituttets budgetforslag samt om fordeling af instituttets bevillinger og arbejdsopgaver. Spørgsmålet om institutrådets bevarelse behandles i kapitel 4.5.

3.2. Kan man, og bør man foretage en præcisering og udbygning af beføjelserne for de kollegiale organers formænd?

På samme måde som der er sket ændringer med hensyn til arbejdsdelingen mellem større og mindre kollegiale organer, er der også i årenes løb sket en ændring i arbejdsdelingen mellem de kollegiale organer og deres formænd. Kort fortalt kan man de fleste steder se en tendens **til,at** flere og flere - ikke mindst mange rutinemæssige - beslutninger overlades til formanden, som i øvrigt også i mange tilfælde har fået - eller tiltaget sig - en udvidet beføjelse til at træffe beslutninger i hastende sager.

Hvor det kollegiale organs formand oprindeligt vist blev opfattet som "den første blandt ligemænd" er tendensen gået i retning af, at han/hun kom til at varetage egentlige ledelsesfunktioner. Dette gælder ikke mindst for universiteternes dekaner, som i de seneste år har fået en helt særlig stilling i kriseplanlægning og andre sammenhænge, og den samme rolle er blevet tildelt rektorerne på institutioner med ét hovedområde (rektor fungerer her både som rektor og dekan). Mange steder er institutbestyrerens stilling også blevet styrket, ligesom studienævnsformændene i stigende omfang har overtaget nævnenes rutinemæssige opgaver. At denne udvikling er udtryk for universitetssystemets eget forsøg på at tilpasse sig og at effektivisere arbejdsgangene, kan der næppe være tvivl om. Paradoksalt nok er der i samme periode på institutioner med flere hovedområder sket en vis svækkelse af rektors position som følge af den budgetmæssige opdeling af de fleste af de højere uddannelsesinstitutioner, -paradoksalt, fordi rektorinstitutionen ønskedes styrket i forbindelse med styrelseslovens gennemførelse og derfor var den eneste, der blev beskrevet detaljeret i styrelsesloven.

Det er udvalgets opfattelse, at der under alle omstændigheder bør foretages visse præciseringer af kompetencefordelingen og ansvarsfordelingen mellem de kollegiale organer og deres formænd. Man bør i den forbindelse overveje at overføre beføjelser til at træffe beslutning i haste- såvel som rutinesager til formændene, enten der her tales om rektor, dekaner, fagrådsformænd, institutbestyrere eller **studienævnsformænd**. Udvalget finder endvidere, at der med ansvar over for rektor bør tillægges formænd en tilsynspligt med hensyn til lovlig forvaltning. Herved bliver det lettere at få placeret ansvaret for fejl og ugyldige forvaltningsakter end tilfældet er i dag, hvor det er erkendt, at det er svært for ikke at sige umuligt at gøre noget reelt ansvar gældende over for de styrende organer og deres medlemmer.

For så vidt angår rektor, er dennes kompetence ganske udførligt beskrevet i den gældende lov. Udvalget finder dog, at det - som rektorkollegiet har påpeget - er en mangel, at loven ikke præciserer, at rektor er institutionens øverste foresatte for det ansatte personale, med de begrænsninger, der følger af styrelsesloven (f.eks.

beslutningskompetencen ved ansættelse af det videnskabelige personale). På de fleste institutioner er det formentlig i forvejen antaget, at rektor har denne kompetence, men udvalget tillægger præciseringen betydning bl.a. for at klargøre institutionens relationer til de faglige organisationer.

Udvalget finder endvidere, at der i loven bør foretages en nærmere beskrivelse af de andre formænds beføjelser, og man finder det her ved nærliggende at anvende en beskrivelse til en vis grad analog med lovens bestemmelser om rektor. Den grundlæggende tanke er, at man med en øget inddragelse af de kollegiale organers formænd dels kan gøre de rektorale ledelsesbeføjelser mere realistiske, ved at rektor får bistand fra formændene, dels kan styrke formændenes og rektors kompetence som "daglige" ledere af institutionens virksomhed.

På det laveste niveau i det organisatoriske system gør der sig et særligt behov gældende for præcisering af institutbestyrerens beføjelser og ansvar. Udvalget har **konstateret**, at der under den gældende lov hersker en betydelig usikkerhed med hensyn til institutbestyrerens formelle stilling. Da en meget væsentlig del af aktiviteterne på et universitet foregår decentralt uden indblanding fra den centrale ledelse, er der et særligt behov for en præcisering af institutbestyrerens ansvar, tilsynspligter og beføjelser.

De her skitserede ændringer vil næppe i sig selv resultere i større forandringer af ledelsesmønsteret. Der er jo i et vist omfang tale om at understøtte en igangværende udvikling, - nogle steder at kodificere en eksisterende tilstand. Det må understreges, at en stærkere kompetencemæssig placering af de kollegiale organers formænd accentuerer betydningen af den måde, hvorpå disse udpeges. Formændenes placering og **gennemslagskraft** er nemlig ikke bare et resultat af den myndighed, som de har fået tillagt, men også af den grad af legitimitet, de besidder i kraft af det valgmæssige underlag og den faglige kompetence.

Mens det er fastsat i loven, at rektor og prorektor, der er henholdsvis formand og næstformand for konsistorium, skal være enten professor eller lektor, og at formanden for fakultets-/fagrådet skal vælges blandt rådets heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere og lærere, er der intet krav om, at næstformanden skal tilhøre samme gruppe. Man finder, at det ved en lovrevision bør overvejes at fastsætte, at såvel formand som næstformand vælges blandt gruppen af heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere og lærere. Ligeledes bør det overvejes at lade institutbestyreren blive valgt blandt lærerrepræsentanterne i bestyrelsen. Endelig finder man det rimeligt, at **studienævnetsformænd** også vælges blandt de heltidsansatte lærerrepræsentanter, idet udvalget finder det uhensigtsmæssigt at placere et formelt ansvar hos en student, der ikke har en ansættelsesmæssig tilknytning til institutionen.

Udvalget finder, at det i loven bør overvejes at præcisere,

at rektor er institutionens øverste foresatte for det ansatte personale inden for de i øvrigt i styrelsesloven fastsatte rammer.

Det bør endvidere overvejes at præcisere den hidtidige bestemmelse om rektors legalitetskontrol og også at inddrage de øvrige formænd således,

jrt rektor skal påse, at institutionens virksomhed foregår i overensstemmelse med gældende bestemmelser, og at rektor bistås heri af dekaner og fagrådsformænd, der hver inden for deres område yder denne bistand under ansvar over for rektoratet.

Udvalget finder, at det bør overvejes, at det i overensstemmelse med den praksis, som i dag findes mange steder, fastsættes i loven,

at formændene for de kollegiale organer under ansvar over for disse organer kan afgøre almindelige løbende sager, der ikke giver anledning til tvivl. Endvidere bør der tillægges formændene ret til at træffe beslutning i hastesager med pligt til hurtigst muligt at orientere organet om den truffne beslutning.

For at klargøre og styrke institutbestyrerens position som den, der har det daglige "arbejdsgiveransvar" bør det ligeledes overvejes at fastsætte,

at institutbestyreren med ansvar over for rektor og institutbestyrelsen påser, at instituttets virksomhed foregår i overensstemmelse med gældende regler og trufne beslutninger. Han kan træffe afgørelser i sager, der ikke tåler opsættelse, og som ikke kan afvente behandling i institutbestyrelsen; bestyrelsen orienteres snarest om sådanne afgørelser.

Endelig bør det overvejes generelt at fastsætte,

at næstformænd i fakultets- og fagråd vælges blandt de heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere, og at formænd for studienævne og institutbestyrelser vælges fra samme gruppe.

3.3. Bør formandens stemme tillægges særlig vægt når stemmerne i et kollegialt organ står lige?

Udvalget har drøftet det særlige problem, der består i, at et styrelsesorgan for kortere eller længere tid kan være "handlingslammet", fordi to lige store grupper eller koalitioner, typisk lærere og studenter i et studienævn, står stejlt over for hinanden. I dag resulterer en sådan situation i, at stillede forslag bortfalder, hvilket under visse omstændigheder kan skabe vanskeligheder for institutionen, specielt i forbindelse med den generelle uddannelsesplanlægning, herunder omstilling af eksisterende uddannelser til nye krav og udfordringer. I de tilfælde, hvor der skal træffes en beslutning, har rektor imidlertid beføjelse til at træffe den.

Man har overvejet at foreslå at give formandens stemme udslagsgivende vægt i situationer med stemmelighed. Det er dog den almindelige opfattelse i udvalget, at dette forslag til løsning af et beslutningsproblem i sig selv ikke er uproblematisk, og udvalget mener ikke, at der er grund til at ændre den nuværende ordning. Man peger i denne forbindelse på, at hastesager som nævnt under alle omstændigheder kan afgøres af rektor i henhold til den nugældende styrelseslov, og at udvalget ovenfor har foreslået denne beføjelse givet til alle formænd.

3.4. Kan man, og bør man foretage overflytning af kompetencer fra studienævnene til øvrige organer?

Det er ovenfor blevet fremhævet, at det to-strengede system udgør en væsentlig hindring for en effektiv ledelse af de højere uddannelsesinstitutioner. Udvalget må derfor også prioritere tilvejebringelsen af et principielt én-strengt system højt. Man har imidlertid fundet det hensigtsmæssigt også at drøfte mindre vidtgående ændringer, hvorved en del af de kompetencer, der i dag ligger ved **studienævnene**, overføres til institutbestyrelser og fakultets-/fagråd med henblik på at ændre nogle af de forhold, der skaber langsommelighed i beslutningsgangen. Vigtigst er det dog, at der herved skabes bedre sammenhæng mellem de økonomiske og studiemæssige beslutninger.

Som det udførligt er belyst nedenfor i kapitel 4, er det udvalgets bestemte opfattelse, at **centralstudienævnene** under alle omstændigheder helt bør afskaffes i deres nuværende form. Udvalget finder, at det bør overvejes at overføre den væsentligste del af **centralstudienævnenes** kompetence til fakultets-/fagrådene. Man har derfor ikke fundet grundlag for at fremsætte forslag om partielle løsninger, der indebærer en bevarelse af dette organ. Som det vil blive behandlet i kapitel 4, indebærer denne holdning ikke, at man afviser, at der nogle steder vil være behov for at oprette særlige udvalg, der kan varetage opgaver i forbindelse med uddannelsernes planlægning og koordinering på tværs af fagstudienævnene.

Ifølge gældende lov har de faglige studienævn bl.a. til opgave at udarbejde en studieordning med angivelse af undervisningens mål, omfang og varighed, form og indhold samt pensumbeskrivelse, at tilrettelægge undervisningen og afholdelsen af eksamen, at dispensere fra studie- og eksamensordningen, at træffe beslutning om ansættelse af timelønnede undervisningsassistenter og at udtale sig om de undervisningsmæssige kvalifikationer hos ansøgere til andre lærerstillinger. Det er udvalgets opfattelse, at lovens bestemmelser om de faglige studienævns beføjelser er for vidtgående, både for så vidt angår beføjelserne til at fastlægge de overordnede undervis-

ningsmål og til at tilrettelægge undervisningen og eksamen, som for så vidt angår ansættelseskompetencen.

Man kan derfor overveje begrænsninger, der går ud på at lade fakultets-/fagråd have den egentlige beslutningskompetence med hensyn til fastsættelse af studieordningen. Herved opnår man bedre sammenhæng mellem de økonomiske og uddannelsesmæssige dispositioner, men ikke med de nuværende repræsentationsforhold en styrkelse af den fagkyndighed, som lærersiden repræsenterer (jvf. herom nedenfor i kapitel 5).

Under alle omstændigheder bør der foretages en begrænsning af studienævnets kompetence, således at den nuværende formelle ret til at foretage en egentlig pensumbeskrivelse udgår af loven. Det er udvalgets opfattelse, at det næppe kan have været lovgivningsmagtens hensigt, at et studienævn i detaljer skulle kunne fastlægge pensum ved eksamen.

I erkendelse af, at det er institutterne, som allerede efter gældende lov fordeler arbejdsopgaverne mellem fuldtidslærerne, og som oftest forestår afholdelsen af eksamen i instituttets fag samt udarbejder såvel kortsigtede som langsigtede planer for undervisningen, bør det også overvejes, om ikke denne del af studienævnenes kompetence skal overføres til institutbestyrelserne, således at studienævnets beføjelse kommer til at bestå i en tilsynspligt og en påtaleret.

Udvalget har overvejet, om de faglige studienævn fortsat skal have mulighed for at udtale sig om de undervisningsmæssige kvalifikationer hos ansøgere til lærerstillinger. Udvalget peger på, at det påhviler bedømmelsesudvalget og i sidste instans fakultets-/fagrådet at bedømme såvel pædagogiske som forskningsmæssige kvalifikationer. Det er ofte en vanskelig opgave for studienævnene at vurdere de pædagogiske kvalifikationer på det foreliggende formelle grundlag, hvilket kan tale for at fritage studienævnet for denne opgave. På den anden side er der tilfælde, hvor studienævnet har mulighed for at belyse sagen, først og fremmest når det gælder ansøgere, der al-

lerede virker ved institutionen. Man er nået til den konklusion, at studienævnene også i fremtiden bør have mulighed for - men ikke pligt til - at udtale sig.

Endelig bør studienævnene bevare deres ret til at udtale sig i sager, der vedrører undervisningen inden for studienævnets område.

Inden for rammerne af den nuværende organisatoriske struktur - dog uden central **studienævn** - finder udvalget, at følgende ændringer bør overvejes:

at kompetencen vedrørende behandling af ministerielle bestemmelser om uddannelserne, herunder eksamen, overføres fra de centrale studienævn til fakultets-/fagråd

at kompetencen med hensyn til fastsættelse af nærmere regler for studierne (studieordninger) henlægges til fakultets-/fagråd, idet studienævnet dog skal have lejlighed til at udtale sig herom

at **fakultets-/fagråd** kan fastsætte retningslinjer for studienævnenes afgørelser i dispensationssager

jt ansvaret for undervisningens tilrettelæggelse og afholdelse af eksamen overføres til fakultets-/fagråd. Rådet kan henlægge opgaver i forbindelse hermed til institutbestyrelser. Studienævnene har tilsynspligt og påtaleret i forbindelse med afvikling af undervisningen og eksamen

at kompetencen med hensyn til ansættelse af timelønnede undervisningsassistenter overføres til fakultets-/fagråd med mulighed for delegation til institutbestyrelser.

Kapitel 4. ÆNDRINGER, DER INDEBÆRER FORÆNDRINGER I DE KOLLEGIALE ORGANERS ANTAL OG ART.

Ændringer i fordelingen af kompetencen til at træffe beslutninger kan opfattes som indgreb i velerhvervede rettigheder. Ændringer, der indebærer nedlæggelse af hidtil eksisterende kollegiale organer, vil helt sikkert af mange blive opfattet som overgreb. Institutionernes inertie er en kendsgerning, som man ikke bør overse.

Ændringer af denne art opfattes derfor sikkert også som mere vidtgående og radikale end dem, der blev skitseret i det foregående kapitel. Hvor vidtgående de er, er dog et åbent spørgsmål, hvis besvarelse kræver, at man har erkendt den faktiske betydning, som forskellige organer har i den nuværende styrelse.

I dette kapitel fremlægges til drøftelse nogle muligheder for at ændre på antallet af kollegiale organer i såvel indskrænkende som udvidende retning.

4.1. Kan man, og bør man nedlægge de centrale studienævne?

Centralstudienævnene, d.v.s. de indirekte valgte studienævne, blev indført ved lovændringen i 1973 under folketingets behandling af lovforslaget. Baggrunden for deres oprettelse var dels vistnok ønsket om at løse nogle helt konkrete problemer, og dels ønsket om at opnå en vis form for symmetri i et gennemført to-strengt system.

Der skal oprettes et centralstudienavn for hvert hovedområde ganske uanset hovedområdets størrelse og faglige afgrænsning. Ikke mindst i ordningens første tid førte denne parallelitet mellem centralstudienævne og fakultetsråd til forestillinger om de to organers ligeværdighed.

Som ledelsesorganer har de centrale studienævne ofte vist sig ineffektive, og det har nogle steder været forbundet med vanskelighed at få dem til at fungere i det hele taget. Selve konstruktionen har også vist sig uheldig i en række henseender. Nogle steder er een-

tral studienævnet overflødigt, fordi behovet for undervisningsmæssig koordination af forskellige studier er minimalt. Denne situation må ikke forveksles med den, hvor man inden for hovedområdet kun har ét studienævn. Hvor der ikke er en rimelig korrespondance mellem uddannelsesstruktur og hovedområdeinddeling, eller hvor uddannelserne gives "på tværs" af denne inddeling, kan centralstudienævnene blive direkte belastende for uddannelsesplanlægning og koordination. I de seneste år er det i forbindelse med omlægning af studier, oprettelse af nye studieretninger m.v. ikke sjældent forekommet, at centralstudienævn har virket som et unødigt forsinkende og konserverende element.

Der er derfor for udvalget ingen tvivl om, at en nedlæggelse af central studienævnene må prioriteres højt.

På den anden side er man også opmærksom på, at der nogle steder i uddannelsessystemet gør sig særlige undervisningsmæssige koordinationsbehov gældende, og at disse behov bedst tilgodeses gennem et særligt udvalg eller nævn. Man finder, at et sådant udvalg bør kunne oprettes af det relevante fakultets-/fagråd, hvis dette skønner det hensigtsmæssigt, men nogen selvstændig kompetence er der ingen grund til at henlægge til udvalg af denne art.

Udvalget finder som allerede nævnt i afsnit 3.4., at de centrale studienævn bør nedlægges, og at deres hidtidige kompetence bør overføres til fakultetsrådene.

4.2. Kan studienævnene helt undværes?

Der eksisterede studienævn før 1968-70, men da altid som rådgivende organer. Studienævnene fik i 1970 tillagt en særdeles vidtgående kompetence med hensyn til styring af uddannelserne helt ned i de mindste detaljer. Nogle steder har studienævnene helt udfyldt de rammer, som lovgivningsmagten udstak; andre steder har andre organer reelt overtaget studienævnets beføjelser. Der er ingen tvivl om, at den faktiske situation er stærk varierende fra område til område og fra institution til institution.

Det er for udvalget klart, at en væsentlig effektivisering af ledelsen af højere uddannelsesinstitutioner kunne opnås, såfremt styrelsesstrukturen blev gjort principielt én-strengt. Også hensynet til ansvarsfordelingen inden for institutionen taler for en sådan opbygning. Spørgsmålet er da, om man kunne tænke sig studienævne helt fjernet?

På den ene side taler det forhold, at man i tidligere tid har kunnet klare sig uden studienavn for, at det principielt skulle være muligt at forestille sig en styrelsesordning uden sådanne organer. Mange af de problemer, der i dag behandles i de faglige studienavn - alene eller sammen med det centrale studienavn - kunne uden større vanskelighed og måske på en mere betryggende måde finde deres løsning i fakultets-/fagråd. I en række sager kunne institutbestyrelserne også fungere fuldt så effektivt som studienævne.

På den anden side har antallet af uddannelser og specialiseringsmuligheder udvist stærk stigning gennem de sidste årtier, og studieordningerne er også ofte mere kortlivede, end de var tidligere. Antallet af spørgsmål og problemer, der skal behandles inden for studieområdet har udvist en klar stigning på mange fagområder. Det er derfor vanskeligt at forestille sig, hvordan man inden for disse skal kunne klare sig uden en eller anden form for kollegiale organer, til hvilke man kan henlægge en del af den store studieadministration.

Som allerede nævnt ovenfor, kan man uden større problemer nedlægge de centrale studienavn og overføre deres kompetence til fakultets- og fagråd. Som behandlet i kapitel 3, er det også muligt at flytte en del af studienavnenes kompetence over i fakultets-/fagrådene og i institutbestyrelserne. I de tilfælde, hvor institutopdelingen svarer entydigt til uddannelsernes placering er der meget, der taler for en én-strengt struktur med institutbestyrelser og/eller fakultets-/fagrådet som styrende organer i forhold til de pågældende uddannelser. Mange procedurer og beslutningsgange kunne herved væsentligt forenkles, uden at de forskellige uddannelsesrelevante synspunkter af den grund behøvede at gå tabt.

Imidlertid er der mange fagområder, hvor den her forudsatte enkelhed i institutopbygning og uddannelsesplacering ikke eksisterer. I og med at der i de senere år er igangsat nye uddannelser, der i organisatorisk henseende er anbragt "på tværs" af de eksisterende institutionelle grænser, er behovet for koordinerende indsats endda blevet forøget.

I konsekvens af disse overvejelser finder udvalget, at man næppe kan vælge så radikal en løsning, som en fuldstændig overgang til et én-strengt system ville indebære, og udvalget går derfor principielt ind for bevarelse af studienævne. Man ønsker dog samtidig at pege på muligheden for at gøre det frivilligt for en institution at oprette studienavn, og kompetencen til at oprette og nedlægge studienavn kunne henlægges til fakultetsrådene.

4.3. Skal konsistoriums status ændres?

Udvalget har konstateret, at konsistorium har en meget forskellig rolle på institutioner af forskellig type. På institutioner med ét hovedområde varetager konsistorium også fakultetsopgaver og spiller en væsentlig rolle i institutionens faglige ledelse. På institutioner med en række hovedområder, typisk de gamle universiteter, er konsistoriums rolle betydeligt mindre i dag end tidligere, ikke mindst som en konsekvens af det af undervisningsministeriet siden 1980 anvendte budgetteringssystem, der forlods opdeler institutionens bevillinger på faglige hovedområder.

Naturligvis er der fortsat en række fælles anliggender, der skal administreres (byggeri, lokalefordeling, den fælles administration m.v.), men allerede i dag ligger en væsentlig del af kompetencen i disse sager reelt i budget- og forretningsudvalg, og som foran nævnt har udvalget overvejet en forøgelse af disse udvalgs kompetence på bekostning af konsistoriums.

Imidlertid er der fortsat en række overordnede spørgsmål, som med fordel kan drøftes og besluttes i konsistorium. Der tænkes herved først og fremmest på institutionens statut og den hertil hørende organisatoriske struktur, men også på andre universitetspolitiske

spørgsmål. Udvalget finder ikke, at der er behov for ændring af reglerne om konsistorium bortset fra det foran anførte om kompetencen i ressourcésager.

4.4. Er det rimeligt at bevare såvel § 11- som § 12-rådene?

Styrelsesordningen er som bekendt ofte blevet kritiseret for at være for kompliceret og uoverskuelig. Der er derfor meget, der taler for, at sådanne ændringer, som kan nedbringe antallet af organer og antallet af hierarkiske niveauer, prioriteres højt.

Udvalget har overvejet betimeligheden af at bevare den nuværende mulighed for at oprette fagråd (de såkaldte § 12-råd). Denne mulighed blev indført med henblik på at smidiggøre administrationen i de tilfælde, hvor et hovedområde består af flere hver for sig homogene grupper af fag.

Det er udvalgets opfattelse, at ordningen stort set har fungeret godt, og at den bør bevares. Man ønsker dog at pege på, at man ved opdeling af et hovedområde i faggrupper bør undgå at skabe konfliktmuligheder mellem fagråd og fakultetsråd, og man peger i denne forbindelse på, at faggruppeinddelingen af hovedområdet som hovedregel bør omfatte hele hovedområdet, således at alle grupper af fag får samme status i forhold til de kollegiale organer.

Det har vist sig, at eksistensen af de to typer råd kan skabe særlige problemer i forbindelse med rektorvalg, idet valgret tilkommer medlemmer af begge typer råd. Der kan herved komme til at knytte sig en selvstændig politisk interesse til at foretage eller forhindre opdeling af hovedområder i faggrupper. Dette problem bør snarest løses ved omlægning af reglerne for valg af rektor.

Udvalget har drøftet, men har valgt ikke at stille forslag vedrørende den særlige situation, der foreligger, såfremt der ikke er korrespondance mellem hovedområde/faggruppeinddelingen ved en institution og den inddeling i budgetområder, der er indført i de senere år.

4.5. Kan institutrådene undværes?

Institutrådet er i dag instituttets øverste organ. Da det er sammensat af alle heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere ved instituttet samt almindeligvis et tilsvarende samlet antal repræsentanter for de tekniske og administrative medarbejdere og de studerende, er det klart, at hvert institutrådsmøde indebærer anvendelsen af mange arbejdstimer i alle de tilfælde, hvor institutrådets kompetence ikke ved statutbestemmelse eller delegation er henlagt til en institutbestyrelse.

For at effektivisere styrelsen og mindske tidsforbruget har udvalget da også nævnt som en hensigtsmæssig foranstaltning, at institutbestyrelser gøres obligatoriske, og at institutrådets hidtidige kompetence overføres hertil, jvf. afsnit 3.1.

Hvis dette forslag gennemføres, er der næppe grund til at opretholde institutråd i. deres hidtidige skikkelse.

Det er udvalgets opfattelse, at der vil opnås en betydelig forenkling ved at afskaffe institutrådene som valgte organer. Institutbestyrelsen kan vælges direkte af henholdsvis de videnskabelige medarbejdere og de tekniske og administrative medarbejdere ved instituttet. Det bør dog være en pligt for bestyrelsen at drage omsorg for, at der med passende mellemrum afholdes møder for alle ansatte og for de til instituttet knyttede studenter med henblik på generelle drøftelser af instituttets virksomhed og udvikling.

Om institutbestyrelsens sammensætning henvises til kapitel 5.

4.6. Vil det være hensigtsmæssigt at oprette forskningsudvalg/forskningsnævn på fakultetsniveau?

Forskningen udgør - i sig selv og som basis for undervisningen - det vigtigste kvalitative grundelement i arbejdet på de højere uddannelsesinstitutioner. Denne forskning er en meget betydelig del af den samlede danske forskningskapacitet. Alligevel synes den gældende styrelseslov i langt højere grad at være udformet under hensyn til de repræsenterede personalegruppers og undervisningens interesser, medens den ikke i tilstrækkelig grad tilgodeser forskningens tarv.

Mens styrelseslovene har været gældende, er de forskningskyndiges gennemslagskraft i forhold til andre grupper i de styrende organer reduceret mærkbart. Væsentlige årsager hertil har udover den reduktion i repræsentationsandelen, der skete i 1973, været det meget betydelige tidsforbrug i de styrende organer, som vanskeligt lader sig forene med opretholdelse af høj forskningskompetence. Endvidere er det blevet meget lidt attraktivt for forskningskyndige personer at deltage i styrelsesarbejdet, da nye tiltag til styrkelse af forskningen har en særdeles besværlig gang og ringe udsigter til at lykkes.

Den nævnte udvikling har også bevirket, at kriseforanstaltninger rammer de styrende organer, uden at disse har udarbejdet en på forskningskyndiges indstilling baseret forskningsprioritering. En sådan er også et mærkbart savn i dialoger med forskningsrådene. På længere sigt er det uholdbart, at de højere uddannelsesinstitutioner ved behandling af essentielle forskningsproblemer ikke har inddraget samme kompetence som forskningsrådene.

Det er udvalgets opfattelse, at det er bydende nødvendigt, at forskningsproblemer på kortere og længere sigt indtager en langt vigtigere plads i de styrende organers virke, at medarbejdere med dokumenterede forskningskvalifikationer får afgørende indflydelse i sager, som alene eller i overvejende grad vedrører forskningsanliggender, og at det gøres attraktivt for de mest aktive af de forsk-

ningskyndige at deltage i dette arbejde. Det er derfor udvalgets opfattelse, at der snarest muligt bør indføres obligatoriske forskningsudvalg på fakultetsrådsniveau.

Indførelsen af et nyt kollegialt organ er ikke nogen administrativ forenkling, og dette forhold taler derfor isoleret betragtet imod oprettelsen af forskningsudvalg. Ulemperne herved er imidlertid små sammenlignet med den fordel, som man vil få ved at have et organ, der specielt beskæftiger sig med forskningsspørgsmål. Efter udvalgets opfattelse vil etablering af forskningsudvalg betyde, at forsknings-synspunkternes gennemslagskraft vil blive styrket.

Forskningsudvalg bør bestå af professorer og lektorer, der vælges ved direkte valg af alle videnskabelige medarbejdere.

Da man således foreslår disse organer valgt direkte, finder udvalget det mindre dækkende at anvende betegnelsen forskningsudvalg. Man foreslår i stedet, at de betegnes forskningsnævn, hvorved også paralleliteten til studienævn understreges.

Forskningsnævnet bør drøfte alle spørgsmål vedrørende den langsigtede planlægning af fakultetets forskning og afgive indstilling herom til fakultetsrådet med passende mellemrum. På grundlag af institutternes årsberetninger skal nævnet løbende følge hovedområdet forskning og afgive beretning herom til fakultetsrådet.

Det vil også være en naturlig opgave for forskningsnævnet at nedsætte udvalg til bedømmelse af videnskabelige arbejder, der er indleveret med henblik på erhvervelse af licentiat- eller doktorgrader, og at træffe beslutning om tildeling af disse grader.

I udvalget har man drøftet, i hvilket omfang det ville være naturligt og hensigtsmæssigt at involvere forskningsnævnet i sager vedrørende ansættelse af videnskabeligt personale, og hvorvidt det skulle være med indstillende eller besluttende kompetence.

Den del af ansættelsesproceduren, der vedrører ressourcemæssige spørgsmål, f.eks. spørgsmålet om hvor en stilling skal slås op, bør for så vidt angår beslutningskompetencen ligge i fakultets-/fagrådet. Den del af ansættelsesproceduren, der ikke har ressourcemæssige konsekvenser, f.eks. nedsættelse af fagkyndige bedømmelsesudvalg, kunne henlægges til forskningsnævnet. Det gælder også selve beslutningen om, hvem der skal ansættes i en videnskabelig stilling. Udvalget har ikke nogen definitiv holdning vedrørende dette spørgsmål, men nøjes med at pege på, at man kan vælge i større eller mindre grad at henlægge kompetencen i ansættelsessager til forskningsnævnet afhængigt af, i hvilket omfang en ændret sammensætning af de kollegiale organer vil kunne gennemføres til fremme af forskningssynspunkternes gennemslagskraft i de kollegiale organer.

Udvalget finder således, at det, bør overvejes,

at der oprettes obligatoriske forskningsnævn på fakultetsniveau jrt forskningsnævnet får til opgave at følge forskningen inden for hovedområdet på grundlag af indberetninger fra institutterne, at afgive indstillinger til fakultetsrådet om planlægning og prioritering af forskningen inden for hovedområdet og de heraf følgende konsekvenser for ressourcefordelingen mellem institutterne, at nedsætte bedømmelsesudvalg vedrørende tildeling af akademiske grader og at tildele disse grader.

Derudover peger udvalget på muligheden for at tillægge forskningsnævnet en vis kompetence i ansættelsessager i de faser af ansættelsesprocessen, hvor der bør lægges størst vægt på beslutningstagerens forskningsmæssige kvalifikationer.

Kapitel 5. ÆNDRINGER, DER INDEBÆRER EN ÆNDRET SAMMENSÆTNING AF
DE KOLLEGIALE ORGANER.

De i de foregående to kapitler behandlede forslag har det til fælles, at de særligt virker i retning af at tilvejebringe administrativ forenkling og effektivisering samt sammenhæng mellem uddannelse og forskning. I et vist omfang kan de også medvirke til en tiltrængt præcisering af ansvarsfordelingen inden for institutionen. Derimod må det erkendes, at disse ændringer kun i mindre omfang og i mange tilfælde kun indirekte kan virke fremmende med hensyn til det mål, der i udvalgets kommissorium benævnes "styrkelse af forskningens placering og gennemslagskraft i institutionernes ledelser".

Det er udvalgets overbevisning, at en sådan styrkelse kun kan opnås, såfremt der er politisk vilje til at foretage ganske vidtgående ændringer i selve sammensætningen af de kollegiale organer og dermed i balancen mellem de forskellige, i den daglige ledelse repræsenterede, interesser. Sagt med andre ord: lovgivningsmagten kan ikke styrke forskningens gennemslagskraft væsentligt, medmindre man er rede til at ændre på den relative fordeling af mandaterne i de valgte kollegiale organer.

Som udgangspunkt for overvejelser om ændring af de gældende repræsentationsprincipper og "mandatfordelingen" i de kollegiale organer er det vigtigt at erindre, at disse principper og deres konkrete udformning er fremgået af fortidige politiske situationer, og at de bygger på vilkårlige valg. Det gælder såvel størrelsen af den repræsentation, som de enkelte grupper opnåede i 1970, som den endelige udformning ved lovrevisionen i 1973. Hensynet til forskningens placering og gennemslagskraft indgik ikke som præmisser for datidens beslutningstagere. Når udtrykket 'vilkårlige valg'¹ bruges, er det helt bevidst: det er nemlig vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at give en rationel begrundelse for gruppernes relative styrke i organerne på grupperepræsentationsprincippets egne præmisser, - ligesom det er vanskeligt at give en rationel begrundelse for selve grupperepræsentationsprincippets anvendelse på ledelsen af de højere uddannelsesinstitutioner.

Det er også indledningsvis værd at erindre sig, at resultatet af disse politiske valg er blevet et repræsentationssystem, der i betydelig grad afviger fra, hvad man i øvrigt kender til i den internationale universitetsverden. Det er hævet over tvivl, at forskningen har en svagere institutionel placering ved danske universiteter end ved noget andet moderne industrisamfunds højere læreanstalter. Forskellen bliver oven i købet større i disse år, idet man i flere af vore nabolande er ved at revidere styrelsesordningerne med henblik på opstramning og effektivisering. Den danske ordning kan - i stort og småt - meget vel komme til at fremtræde som en anakronisme om få år. Dette forhold kan lovgiverne naturligvis vælge at se bort fra, - men det burde dog nok give anledning til en vis eftertanke.

Det er udvalgets klare opfattelse, at der kun er én vej at gå, såfremt man ønsker at styrke forskningens gennemslagskraft i universiteternes daglige ledelse og i den mere langsigtede planlægning: man må øge det videnskabelige personales indflydelse på de vigtigste beslutninger. Det er sammensætningen af konsistorium, fakultets- og fagråd, der primært må diskuteres, fordi det er i disse organer, at vigtige spørgsmål om planlægning, ressourcefordeling og personalepolitik behandles. Det er derfor i disse organer, at man bør søge sagkyndigheden og her specielt den forskningsmæssige ekspertise forstærket. Om institutbestyrelser og studienavn henvises til de særlige afsnit herom sidst i dette kapitel.

Efter den gældende styrelseslov vælges repræsentanter for videnskabelige medarbejdere og lærere (VIP) af og blandt alle VIP i heltidsstillinger, d.v.s. at gruppen foruden af professorer og lektorer består af adjunkter, stipendiater m.fl. Det skal dog nævnes, at der for konsistoriums vedkommende gør sig det særlige gældende, at rektor og prorektor samt - for institutioner med flere hovedområder - tillige formændene for fakultetsrådene er fødte medlemmer. Rektor og prorektor skal vælges blandt institutionens professorer og lektorer men vælges af samtlige medlemmer

af konsistorium og eventuelle fakultets- og fagråd. Formændene for fakultetsråd vælges blandt VIP-repræsentanterne i rådet af hele rådet. Disse medlemmer af konsistorium kan altså end ikke betragtes som repræsentanter alene for VIP-gruppen.

VIP-gruppen besætter som oftest halvdelen af mandaterne (dog skal mindst et af mandaterne være forbeholdt deltidslærerne), mens repræsentanter for de studerende og de tekniske og administrative medarbejdere (TAP) besætter hver en fjerdedel af mandaterne. Ved områder, hvor der er få TAP, ændres forholdet mellem grupperne fra 2:1:1 til 4:2:1. For konsistoriums vedkommende besættes en del af **VIP-mandaterne** dog som netop nævnt af rektor, prorektor og eventuelle fakultetsrådsformænd, der ikke alene er valgt af VIP-gruppen, hvilket naturligvis betyder en vis svækkelse af denne gruppes indflydelse i konsistorium.

Det er klart, at der er en lang række af muligheder for at styrke de videnskabelige medarbejders indflydelse. Yderpunkterne er formentlig på den ene side, at alle medlemmerne af organet er personer, der er valgt af og blandt professorer og lektorer, og på den anden side, at VIP-repræsentanterne som nu vælges af og blandt hele gruppen af heltidsansatte VIP, og at fordelingen mellem VIP, studerende og TAP forbliver som nu - alene med den forskel, at organets formand skal have den udslagsgivende stemme ved stemmelighed eller skal være overtaligt medlem.

Udvalget kan ikke gå ind for nogen af disse yderpunkter. Det første fordi man vil anse det for uheldigt, hvis man i de styrende organer skal undvære repræsentanter for de studerende og TAP. Det andet fordi det langt fra er vidtgående nok til at sikre, at forskningssynspunkter får den fornødne gennemslagskraft.

Når det lægges til grund, at studerende og TAP skal være repræsenteret i organerne, må det følge heraf, at også adjunkter og stipendiater m.fl. bør have mulighed for repræsentation. Det vil altså ikke være rimeligt at indskrænke VIP-repræsentationen til alene at

omfatte professorer og lektorer, og det vil komplicere systemet, hvis valget af VIP-repræsentanter skal ske i forskellige grupper. Bl.a. for enkelhedens skyld foretrækker udvalget derfor, at repræsentanter for de videnskabelige medarbejdere som nu vælges af og blandt hele gruppen. Behovet for et forum for drøftelse af særlige forskningsanliggender vil derimod kunne tilgodeses ved etablering af obligatoriske forskningsnævne på fakultetsrådsniveau, hvori kun professorer og lektorer har sæde, jvf. kapitel 4.

Spørgsmålet er herefter, hvor stor en andel af mandaterne i konsistorium, fakultets- og fagråd der bør tildeles VIP-gruppen. Som foran nævnt er der allerede i dag områder, hvor forholdet mellem VIP, studerende og TAP er 4:2:1, altså med VIP-flertal. Den omstændighed, at man har ladet antallet af ansatte TAP inden for et område påvirke sammensætningen af det styrende organ, er et eklatant udslag af det grupperepræsentationssynspunkt, man i sin tid lagde til grund, og som udvalget foran har kritiseret. Det, der kan være rimeligt at have repræsenteret i de styrende organer, er langt snarere den funktion, der udøves af denne gruppe af medarbejdere. Da fordelingen 4:2:1 således allerede findes på nogle højere uddannelsesinstitutioner, vil en generel overførelse af dette fordelingsprincip ikke kunne betragtes som et meget vidtgående skridt. Spørgsmålet er, om det vil være stort nok til virkelig at kunne medføre den styrkelse af forskningens gennemslagskraft, som bør tilvejebringes. Udvalget mener ikke, at dette vil være tilfældet. Langt større effekt vil det have, hvis man generelt ændrer fordelingen til 4:1:1 og yderligere angiver, at der kun bør være én repræsentant for deltidslærerne som det normale dog med mulighed for dispensation.

Det lader sig naturligvis ikke bestride, at spørgsmålet om fordelingen af mandaterne mellem grupperne vil blive opfattet som og faktisk også er et spørgsmål om magtfordeling og dermed er et rent politisk spørgsmål, som ikke alene kan løses ud fra "saglige" synspunkter. Udvalget skal dog påpege, at institutionerne har to side-stillede opgaver eller funktioner, nemlig uddannelse og forskning,

og at disse funktioner er forenede hos den enkelte videnskabelige medarbejder. De studerende er "brugere" af uddannelserne, medens TAP-gruppen varetager hjælpefunktioner ved udførelsen af institutionens opgaver. Under hensyn hertil og til at det må anses for naturligt, at VIP-repræsentanterne, fordi de besidder det højeste kvalifikationsniveau inden for begge funktioner og udfører begge opgaver, også har kvalificeret indflydelse, finder udvalget, at der er en rimelig logisk sammenhæng i forslaget. Endelig henleder man opmærksomheden på, at fordelingen 4:1:1 vil give VIP-gruppen 2/3 af mandaterne, hvilket svarer til den mandatandel, gruppen havde efter 1970-loven, d.v.s. før TAP-gruppen blev repræsenteret.

Det har været fremført i udvalget, at en tilsvarende sammensætning (4:1:1) ville fremkomme, såfremt man brød med det nugældende grupperepræsentationsprincip og i stedet overgik til en ligelig repræsentation for institutionernes to traditionelle hovedfunktioner - forskning og uddannelse - samt for den tredje til disse knyttet - almen funktion - omfattende ledelse, teknik og administration. Det er herved forudsat, at forskningen repræsenteres ved de fastansatte forskere i lighed med, hvad der er tilfældet ved de foreslåede forskningsnavn, uddannelserne paritetisk ved lærere og studerende i lighed med, hvad der er tilfældet i studienavn, og at de nævnte almene funktioner repræsenteres paritetisk ved medarbejdere med ledelsesfunktioner og ved tekniske og administrative medarbejdere med de kendte funktioner på værksteder, laboratorier, biblioteker og kontorer.

Med hensyn til sammensætning af studienavn anser udvalget det for klart, at en styrkelse af fagkyndigheden gennem styrkelse af lærersiden bør overvejes, hvis studienavnene fortsat skal have ansvaret for den overordnede og langsigtede studieplanlægning. Hvis man derimod som nævnt i kapitel 4 i fremtiden kun tillægger studienavnene rådgivende og administrerende beføjelser, har udvalget mindre betænkelighed ved, at de bevarer den nuværende sammensætning.

Hvad endelig angår sammensætningen af institutbestyrelser, gør der sig særlige forhold gældende. Medlemskab af bestyrelsen vil være en tidsmæssig krævende opgave. For VIP-gruppens vedkommende finder udvalget, at personer, der er i uddannelsesstillinger (adjunkter, stipendiater), og som således skal have tid til at kvalificere sig forskningsmæssigt, ikke bør kunne vælges til bestyrelsen. Generelt finder udvalget det hensigtsmæssigt, at kun varigt ansatte VIP (professorer og lektorer) og varigt ansatte TAP er valgbare. Da¹ bestyrelsen skal have et arbejdslederansvar på institutionens vegne, og de studerende ikke selv er i et ansættelsesforhold og derfor ikke kan pålægges et sådant ansvar, ligesom de også i de fleste tilfælde kun kortvarigt er tilknyttet instituttet, mener udvalget ikke, at der bør være studerende i bestyrelsen. Derimod vil det ved mange institutter kunne være ønskeligt, at de studerende er repræsenteret på observatørbasis, og dette bør loven åbne mulighed for.

Det vil efter udvalgets opfattelse være hensigtsmæssigt, at repræsentanterne for VIP-gruppen besætter 2/3 af "pladserne" i institutbestyrelsen, medens TAP-gruppen bør kunne besætte 1/3.

Kapitel 6. KONKRETISERING AF UDVALGETS FORSLAG.

De foregående kapitler omhandler udvalgets generelle overvejelser og synspunkter. Der er i udvalget enighed om, at samtlige de ovenfor skitserede ændringer kan medvirke til at nå de opstillede mål. Der er også enighed om, at målopnåelsen vil være stærkt varierende. Ændringer, der alene går ud på flytning af kompetence mellem eksisterende organer og positioner vil kunne virke i retning af at forenkle administration og ledelse, ligesom de vil kunne tilvejebringe en forbedret fordeling af ansvaret for driften. Betydeligt længere vil man imidlertid kunne nå, hvis man kombinerer ændringer i kompetencefordeling med ændringer i organers og positioners antal og art. Det er vigtigt at påpege, at man gennem opbygning af nye forskningsorienterede organer og/eller omprioritering af undervisningsorienterede organers virke kan opnå en koordinering med forskningssynspunkterne og en styrkelse af deres gennemslagskraft. Der er imidlertid i udvalget ikke tvivl om, at en rimelig grad af opnåelse af de i kommissoriet opstillede mål også må indebære ændringer i sammensætningen af organerne. Der bør altså ske samtidige ændringer med hensyn til såvel kompetencefordeling, organernes antal og art, samt organernes sammensætning, valgbestemmelser m.v.

I dette kapitel foretages en vis konkretisering af forslagene under henvisning til, at det i kommissoriet er angivet, at udvalget skal udmønte de principper, som man finder bør lægges til grund.

Udvalget har fundet det naturligt at tage udgangspunkt i det udkast til lovforslag, som ministeriet i november 1983 sendte til høring. (Styrelsesloven er optaget som bilag 1 til betænkningen, og ministeriets udkast fra 1983 er optaget som bilag 2).

Hovedelementerne i udkastet er, at centralstudienævn (d.v.s. de indirekte valgte studienævn) afskaffes, at studienævn i øvrigt oprettholdes, men at fakultetsrådet får tillagt kompetence i væsentlige studieanliggender, og at institutrådets kompetence overføres til institutbestyrelsen.

Disse forslag er i overensstemmelse med de overvejelser, som udvalget foran har gjort med henblik på effektivisering af ledelse og sagsbehandling og med henblik på koordinering af uddannelse og forskning, idet man dog har en række forslag til ændringer i den mere detaljerede udformning af bestemmelserne. Man har derudover en række forslag til yderligere effektivisering af styrelsen og til styrkelse af forskningens gennemslagskraft i beslutningsprocesserne.

Nedenfor kommenteres forslagene om ændring af styrelseslovens § 11 om fakultetsråd, § 13 om institutter og § 14 om studienævn, idet man for overskuelighedens skyld angiver formuleringen i ministeriets forslag.

§ 11.

Ministeriets forslag:

"§ II. Forskning og uddannelse ved institutionerne kan foregå inden for flere hovedområder.

Stk. 2. Forskningen og uddannelserne inden for hvert hovedområde ledes af et råd.

Stk. 3. Rådet afgør alle sager, der vedrører hovedområdet som helhed og forholdet mellem to eller flere af de råd, der er nævnt i § 12, mellem flere institutter, mellem flere studienævn og mellem institutter og studienævn.

Stk. 4. Rådet træffer afgørelse om fordelingen af de tildelte ressourcer.

Stk. 5. Rådet behandler forslag om fastsættelse af ministerielle bestemmelser om uddannelserne, herunder eksamen. De berørte studienævn skal have lejlighed til at udtale sig heran, inden rådet træffer beslutning. Forslag indsendes til undervisningsministeriet, efter at også konsistorium har haft lejlighed til at udtale sig. Rådet kan fastsætte rammer for studienævnenes udarbejdelse af de nærmere regler om uddannelserne, og rådet kan beslutte, at disse regler skal forelægges rådet til godkendelse. Rådet kan fastsætte retningslinier for studienævnenes behandling af sager om ansættelse af timelønnede undervisningsassistenter og dispensationssager.

Stk. 6. Rådet træffer afgørelse om ansættelse eller indstilling an ansættelse, afsked eller orlov, for så vidt angår heltidsbeskæftigede lærere og videnskabelige medarbejdere samt eksterne lektorer. Rådene tildeler licentiat- og doktorgrader samt jus docendi. Rådet afgiver indstilling til

konsistorium om tildeling af æresdoktorgrader.

Stk. 7. Rådet kan nedsætte et budget- og forretningsudvalg, der dels udarbejder hovedområdet budgetforslag, dels efter rådets bemyndigelse i øvrigt kan handle på dets vegne. Består rådet af 12 medlemmer eller derover, skal der nedsættes et budget- og forretningsudvalg. Rådet kan af sin midte i øvrigt nedsætte udvalg og henlægge sine beføjelser til disse.

Stk. 8. Rådet nedsætter særligt fagkyndige udvalg til bedømmelse af ansøgere til videnskabelige stillinger, af videnskabelige arbejder indleveret med henblik på erhvervelse af licentiat- eller doktorgrader samt ansøgninger om jus docendi. Udvalgene afgiver indstilling til vedkommende råd".

Udvalgets bemærkninger hertil:

Må foreslår,

at det anføres, at fakultetsrådet træffer afgørelse om antallet af studienævn og om hvilke områder, de skal dække, og fastsætter nærmere bestemmelser om de enkelte institutbestyrelser, herunder om størrelsen

at det præciseres, at fakultetsrådet har ansvaret for undervisningens tilrettelæggelse og eksamens afholdelse, men at rådet kan henlægge kompetencen vedrørende dette til institutbestyrelser

at bestemmelsen om studieordninger ændres, sådan at det fremgår, at det er fakultetsrådet, der fastsætter de nærmere regler om uddannelserne (studieordninger) efter indstilling eller udtalelse fra vedkommende studienævn og relevante institutter

at kompetencen til at ansætte timelønnede undervisningsassistenter lægges til fakultetsrådet, som kan delegere den til institutbestyrelsen, fordi det er instituttet, der i princippet er forpligtet til at stille lærerkræfter til rådighed for undervisningen, og fordi de timelønnede derved vil blive tilknyttet instituttet.

Yderligere foreslår man,

at nedsættelsen af budget- og forretningsudvalg gøres obligatorisk, og at dette udvalg skal udarbejde budgetforslag, fordele tildelte bevillinger og behandle fakultetets fælles ressourceanliggender.

Endelig vil udvalgets overvejelser om etablering af obligatoriske forskningsnævne kræve en særskilt bestemmelse, hvori sammensætning og kompetence er angivet.

Udvalget foreslår,

at forskningsnævnet vælges af hele gruppen af videnskabelige medarbejdere og lærere inden for hovedområdet, men blandt professorer og heltidsansatte lektorer

at forskningsnævnet skal have til opgave at følge forskningen inden for hovedområdet på grundlag af indberetninger fra institutterne, at afgive indstillinger til fakultetsrådet om planlægning og prioritering af forskningen inden for hovedområdet og de heraf følgende konsekvenser for ressourcefordelingen mellem institutterne, at nedsætte bedømmelsesudvalg vedrørende tildeling af akademiske grader og at tildele disse grader.

Som det er fremgået af kapitel 4, har udvalget ikke taget endelig stilling til, om forskningsnævnet skal have kompetence i ansættelsessager, idet dette afhænger af, om der sker ændring i sammensætningen af fakultets- og fagråd. Bevares sammensætningen, bør forskningsnævnene tillægges kompetence til at afgøre ikke-ressourceprægede beslutninger (nedsættelse af bedømmelsesudvalg, stillingtagen til indstillinger fra bedømmelsesudvalg). Følges udvalgets nedenfor skitserede forslag om en forøgelse af repræsentationen af de videnskabelige medarbejdere, finder udvalget det ikke nødvendigt at henlægge kompetencen i ansættelsessager til forskningsnævnet.

§ 13.

Ministeriets forslag:

"§ 13. De enkelte fagområders forskningsvirksomhed drives normalt inden for institutter. De videnskabelige medarbejdere og lærere, der er knyttet til institutterne, varetager tillige undervisning indsn for fagområdet, og institutternes lokaler og udstyr står til rådighed for undervisningen i fornødent omfang.

Stk. 2. Ved hvert institut etableres der et institutråd, der har til opgave for 3 år ad gangen at vælge en institutbestyrelse, og som desuden efter nærmere bestemmelse i statuttens kan drøfte spørgsmål af generel betydning for instituttets virksomhed og udvikling. Institutrådet vælger en formand blandt de heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere og lærere.

Stk. 3. Institutbestyrelsen skal bestå af 3 eller 5 medlemmer. Af disse vælges 2, henholdsvis 3, blandt professorer og heltidsansatte lektorer og 1, henholdsvis 2, blandt varigt ansatte heltidsbeskæftigede tekniske og administrative medarbejdere. Hvis der ikke opstilles nogen kandidat, henholdsvis kandidater, for sidstnævnte gruppe, udfyldes den/de ledige plads(er) af lærergruppen. Bestyrelsen er ansvarlig for instituttets virke og træffer afgørelse om fordelingen af de arbejdsopgaver, som påhviler instituttet. Den enkelte forsker vælger dog selv forskningsopgaver.

Stk. 4. Institutbestyrelsen vælger af sin midte, blandt lærerrepræsentanterne, en institutbestyrer. Institutbestyreren repræsenterer instituttet og forestår den daglige ledelse af instituttet. Institutbestyreren er tillige formand for institutbestyrelsen."

Udvalgets bemærkninger hertil:

Man foreslår,

at institutbestyrelsen vælges således, at de medlemmer, der skal være professorer eller lektorer, vælges af alle videnskabelige medarbejdere ved instituttet, og at repræsentanter) for de tekniske og administrative medarbejdere vælges af denne gruppe af medarbejdere. Herved opnås den store forenkling, at man kan afskaffe alle institutråd som valgte organer. Dette er ikke ensbetydende med, at man ikke mener, at der er behov for, at de ansatte får mulighed for i et bredere forum at drøfte instituttets forhold og udvikling. Man foreslår derfor, at det anføres, at institutbestyrelsen skal have pligt til at sørge for, at der mindst en gang om

året afholdes et møde for alle ansatte med henblik på sådanne drøftelser. I disse møder bør også repræsentanter for de studerende, der er tilknyttet instituttet, have lejlighed til at deltage

at institutbestyrelsen skal bestå af 3 eller 6 medlemmer, således at forholdet mellem videnskabelige medarbejdere og tekniske og administrative medarbejdere altid bliver 2:1, hvis de tekniske og administrative medarbejdere ønsker at opstille kandidater. Skulle der på grund af ekstraordinære forhold ved et institut være behov for en afvigende ordning, f.eks. en større bestyrelse, vil ministeriet med hjemmel i den foreslåede bestemmelse i § 35, stk. 3 kunne give tilladelse hertil. Loven bør åbne mulighed for, at en repræsentant for de studerende kan deltage som observatør i bestyrelsens møder. De nærmere regler om institutbestyrelser fastsættes af fakultetsrådet

at det anføres, at bestyrelsen forestår instituttets drift og har ansvaret for udnyttelsen af de tildelte bevillinger samt for den overordnede planlægning af instituttets forskning og undervisning. Institutbestyrelsen udarbejder budgetforslag for instituttet og fordeler de givne bevillinger og arbejdsopgaver. Udvalget lægger i den forbindelse vægt på, at det i loven angives, at den enkelte forsker som hidtil frit kan vælge sine forskningsopgaver

at det fastsættes, at institutbestyrelsen vælges for 3 år, og at institutbestyreren vælges for 1 år ad gangen.

§ 14.

Ministeriets forslag:

"§14. Der nedsættes for hvert hovedområde mindst ét studienævn. Indsættes der flere studienævne under et hovedområde, skal disse hver for sig dække faglige områder. Hvis der ikke i statuten fastsættes bestemmelser om studienævnstrukturen, træffer de i § 11 nævnte råd beslutning herom.

Stk. 2. Studienævn skal have lejlighed til at udtale sig om forslag om fastsættelse af ministerielle bestemmelser om uddannelserne, herunder eksamen. Studienævn udarbejder inden for de af ministeriet og vedkommende råd fastsatte nærmere regler om uddannelserne. Hvis der i bestemmelserne er hjemmel til, at de kan fraviges i særlige tilfælde, træffer studienævn beslutning herom inden for de af rådet eventuelt fastsatte retningslinier.

Stk. 3. Studienævn tilrettelægger undervisningen og afholdelse af eksamen og påser, at studiet kan gennemføres som forudsat i de gældende bestemmelser, og at undervisningen er samordnet og med hensyn til indhold og omfang er relevant i forhold til uddannelsens mål og eksamensforordningerne.

Stk. 4. Studienævn træffer beslutning om ansættelse af timelønnede undervisningsassistenter og tilsvarende lærere i overensstemmelse med gældende bestemmelser inden for de af rådet eventuelt fastsatte retningslinier.

Stk. 5. Studienævn skal have lejlighed til at udtale sig om oprettelse og nedlæggelse af andre lærerstillinger og om de undervisningsmæssige kvalifikationer hos ansøgerne til disse stillinger. Også andre sager, der vedrører undervisningen, skal forelægges vedkommende studienævn til udtalelse, inden sagen afgøres."

Udvalgets bemærkninger hertil:

Må foreslår,

at det i stk. 1 angives, at der nedsættes mindst et studienævn for hvert hovedområde. Nedsættes der flere studienævne under et hovedområde, skal disse hver for sig dække studier eller dele af studier

at stk. 2 ændres i overensstemmelse med udvalgets forslag om at henlægge kompetencen til at fastsætte nærmere regler om uddannelserne (studieordninger) til fakultetsråd. Det foreslås herefter, at det anføres, at studienævn også skal have lejlighed til at udtale sig om de nærmere regler om uddannelserne (studieordninger), medmindre forslaget er udarbejdet af studienævnet selv

at stk. 3 ændres, således at det i stedet anføres, at studienævn skal påse, at studier inden for deres område gennemføres som forudsat i de gældende bestemmelser, og at de skal rette henvendelse til fakultetsrådet, hvis man ikke finder, at dette er tilfældet. Studienævnet kan, hvis man finder behov for æn-

dringer i reglerne eller i studierne faktiske tilrettelæggelse, tage spørgsmålet herom op over for fakultetsrådet, henholdsvis vedkommende institutbestyrelse

at stk. 4 udgår som følge af, at det er foreslået at henlægge kompetencen til ansættelse af timelønnede undervisningsassistenter til fakultetsråd med mulighed for delegation til institutbestyrelsen.

Udover de foranstående forslag vedrørende bestemmelserne i lovens §§ 11, 13 og 14 stiller udvalget følgende forslag:

at det anføres i loven, at rektor er ansvarlig for den daglige ledelse af institutionen (i stedet for som nu af institutionens administration), og at rektor med de begrænsninger, der følger af loven, er institutionens øverste foresatte for det ansatte personale (§ 4)

at det gøres obligatorisk for konsistorium at nedsætte budget- og forretningsudvalg, og at dette udvalg skal udarbejde institutionens budgetforslag, fordele de tildelte bevillinger og behandle institutionens fælles ressourceanliggender, herunder sager om byggeri (§ 9)

at det gøres obligatorisk også for fagråd at nedsætte budget- og forretningsudvalg, for så vidt der henlægges kompetence i ressourceanliggender til fagrådsniveauet

jt ministeriets forslag vedrørende valg af rektor og prorektor (§ 15) gennemføres, hvorefter rektor og prorektor vælges af medlemmerne af konsistorium og fakultetsråd - dog ved institutioner uden fakultetsråd men med fagråd i stedet af medlemmerne afdisse og af konsistorium, og hvorefter valgperioden for både rektor og prorektor bliver 3 år

at sammensætningen af konsistorium, fakultets- og fagråd (§ 17) ændres, således at forholdet mellem videnskabelige medarbejdere og lærere, studerende og tekniske og administrative medarbejdere bliver 4:1:1

at det fastsættes (i §22), at der vælges formænd og næstformænd for fakultets- og fagråd og for studienævn af vedkommende organ blandt repræsentanterne for de heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere og lærere

at repræsentationen af de deltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere og lærere fastsættes til én med mulighed for fravigelse i henhold til den af ministeriet foreslåede dispensationsbestemmelse

at der i loven tillægges formændene for fakultets- og fagråd samt **studienævnformænd** og institutbestyrere kompetence til at afgøre almindelige løbende sager, der ikke giver anledning til tvivl, og til at afgøre sager, der ikke kan afvente behandling i vedkommende organ, samt at det præciseres, at disse inden for deres område over for rektor har ansvaret for, at virksomheden foregår i overensstemmelse med gældende bestemmelser (§ 5 og § 22).

I ministeriets forslag til § 35, stk. 3 gives der undervisningsministeren hjemmel til at fravige lovens bestemmelser, hvor særlige forhold gør sig gældende. Ministeren kan dog ikke gribe ind i det faglige skøn, der udøves af institutionerne inden for de fastsatte rammer. Udvalget foreslår, at det indføres i bestemmelsen, at dispensation forudsætter indstilling herom fra vedkommende institution. Dette vil understrege institutionernes selvstyre, som man efter kommissoriet ønsker at styrke.

i

i

Kapitel 7. SAMMENFATNING.

Udvalget har fået til opgave at forberede en revision af styrelsesloven, således at denne - bedre end hidtil - vil muliggøre bevarelsen og sikringen af de højere uddannelsesinstitutioners traditionelle selvstyre, samtidig med at dette selvstyre bringes til at opfylde de krav, som samfundet må stille til en effektiv ledelse af forskning og uddannelse.

Udvalget har taget udgangspunkt i en redegørelse for og diskussion af de principper, der er nedfældet i den styrelseslov, der indførtes i 1970, og som første gang blev revideret i 1973. Denne diskussion optager det meste af kapitel 2.

Det er udvalgets opfattelse, at gældende lov på ingen måde er hævet over kritik set i forhold til de krav, der aktuelt og i fremtiden må stilles til institutionerne. Blandt lovens svagheder må det især fremhæves, at den er bygget op omkring et grupperepræsentationsprincip, der aldrig har kunnet begrundes rationelt ud fra institutionernes hovedformål, der er forskning og uddannelse. Der til kommer, at de i 1968 så udbredte forestillinger om "deltagerdemokrati" i dag ofte opleves som hindrende for en effektiv ledelse og en klar ansvarsfordeling.

Udvalget har lagt til grund, at en sikring og en styrkelse af selvstyret forudsætter en fornyelse af de for 12 til 15 år siden indførte styrelsesprincipper. Hvis institutionerne skal kunne fungere som stærke, handlekraftige og troværdige partnere i en dialog med offentlige myndigheder, private virksomheder og organisationer, må for det første den daglige ledelse effektiviseres og administrationen forenkles. Herigennem kan også opnås, at mere af medarbejdernes tid kan anvendes til forskning, undervisning og medhjælp i forbindelse hermed. For det andet må ansvarsfordelingen inden for institutionerne præciseres gennem en styrkelse og klargøring af ledelsens beføjelser og ansvar under inddragelse af den fornødne sagkundskab.

For det tredje, og givetvis vigtigst, må forskningssynspunkternes gennemslagskraft i den daglige ledelse såvel som i den mere langsigtede planlægning styrkes. Kun derigennem kan de højere uddannelsesinstitutioner hævde og i fremtiden fastholde deres placering i det danske forskningssystem, og kun derigennem kan den nødvendige vekselvirkning mellem uddannelse og forskning finde sted. Med andre ord: Gennem administrativ forenkling og effektivisering, gennem præcisering af ansvarsfordelingen, gennem øget inddragelse af sagkyndighed i sagsbehandlingen og ledelsen samt gennem styrkelse af forskningssynspunkternes gennemslagskraft skabes de bedste betingelser for at styrke og bevare selvstyret og samtidig leve op til samfundets forventninger til de højere uddannelsesinstitutioner.

Udvalget har gennemgået et stort antal mulige ændringer, der i forskelligt omfang kan medvirke til at nå de opstillede mål. Af systematiske grunde har man valgt at inddele fremstillingen i tre dele. I kapitel 3 behandles sådanne ændringer, som alene angår kompetencefordelingen mellem de i dag eksisterende organer. I kapitel 4 går man et skridt videre ved også at overveje ændringer i de kollegiale organers antal og art. Endelig findes i kapitel 5 udvalgets forslag om ændringer af de kollegiale organers sammensætning.

Denne systematik er begrundet i, at læseren derved ledes fra de enkleste og mindst indgribende ændringsforslag til de videstgående, men også de mest effektive. Det er udvalgets overbevisning, at en rimelig grad af opnåelse af de i kommissoriet opstillede mål forudsætter samtidige ændringer med hensyn til såvel kompetencefordeling, organernes antal og art samt organernes sammensætning.

Udvalget har i sine overvejelser inddraget tidligere ændringsforslag, herunder et af undervisningsministeriet i 1983 udarbejdet forslag, som har været sendt til høring på institutionerne, men som ikke blev fremsat i folketinget. Udvalget har fundet dette forslag egnet som udgangspunkt for sine videregående overvejelser. Udvalget

behandler derfor dette forslag i kapitel 6, hvor man også vil finde en konkretisering af udvalgets egne forslag.

Udvalget kan sammenfatte de væsentligste ændringsforslag i følgende 8 punkter:

1. Styrkelse af budget- og forretningsudvalgenes stilling og kompetence på såvel konsistorie- som fakultetsråds-/fagrådsniveau.
2. Udvidende præcisering af rektors, dekaners, fagrådsformænds, studienævnsformænd og institutbestyreres beføjelser i den daglige ledelse samt mere udførlige bestemmelser om deres ansvar.
3. Opstilling af krav om, at de kollegiale organers formænd såvel som næstformænd altid bør vælges blandt de fastansatte videnskabelige medarbejdere.
4. Nedlæggelse af de indirekte valgte central studienævn og overførsel af beføjelserne til at behandle forslag til uddannelsesbekendtgørelser m.m. fra central studienævn til fakultets-/fagråd.
5. Overførsel af dele af studienævnskompetencen, herunder kompetencen til at fastlægge de nærmere regler om uddannelserne (studieordninger) fra studienævn til fakultets-/fagråd.
6. Nedlæggelse af institutrådene og overførsel af deres beføjelser til relativt små obligatoriske institutbestyrelser, sammensat af repræsentanter for de ved instituttet fastansatte videnskabelige medarbejdere - professorer og lektorer - samt de tekniske og administrative medarbejdere i forholdet 2:1.
7. Oprettelse af obligatoriske forskningsnævn på fakultetsniveau, valgt af alle videnskabelige medarbejdere blandt professorer og lektorer og med kompetence i forbindelse med forskningsplanlægning, videnskabelige stillingsbesættelser og tildelelse af akademiske grader.

8. Forøgelse af det samlede antal repræsentanter for de videnskabelige medarbejdere og lærere i konsistorium, fakultets- og fagråd, således at mandaterne fremtidig fordeles efter forholdstallene 4:1:1 mellem disse og repræsentanterne for henholdsvis de tekniske og administrative medarbejdere og de studerende.

Udvalget finder, at en gennemførelse af ethvert af de her resume-rede forslag vil kunne medvirke til effektivisering, forenkling, klarere ansvarsplacering, øget sagkyndighed og større gennemslagskraft for forskningssynspunkterne i institutionernes ledelse.

Udvalget er meget vel klar over, at visse af forslagene kan blive opfattet som radikale og vidtgående, og at deres gennemførelse kan møde modstand fra de kredse inden for såvel som uden for institutionerne, der ønsker at bevare status quo, uanset om dette måtte betyde, at danske højere uddannelsesinstitutioners ledelsesprincipper fremover i stadig højere grad ville fremtræde som uhensigtsmæssige og afvigende i et internationalt perspektiv.

Ikke desto mindre ønsker udvalget at fremhæve, at en rimelig grad af opnåelse af de i kommissoriet opstillede mål forudsætter samtidige ændringer med hensyn til såvel kompetencefordeling, organernes antal og art samt organernes sammensætning. En styring og ledelse, der er i stærkere overensstemmelse med institutionernes lovbestemte formål, **vil** ikke kunne opnås, medmindre man er parat til at modernisere den lovgivning, der blev gennemført i begyndelsen af **70'erne**.

København, den 15. november 1985.

Johnny Christensen

Erik Nilsson

Mogens N. Pedersen

Niels A. Thorn

Carl F. Wandel (formand)

/Iben Aage

Lov nr. 362 af 13. juni 1973 om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner som ændret ved lov nr. 328 af 10. juni 1976, lov nr. 591 af 19. december 1980 og lov nr. 247 af 27. maj 1981.

Kapitel 1. Almindelige bestemmelser.

§ 1. Loven gælder for universiteter, universitetscentre og højere læreanstalter under Undervisningsministeriet.

§ 2. Universiteter, universitetscentre og højere læreanstalter har til opgave at drive forskning og give videregående uddannelser indtil det højeste videnskabelige niveau inden for de fagområder, som undervisningsministeren fastsætter for hver enkelt institution. De nævnte institutioner skal bidrage til udbredelse af kendskab til videnskabens arbejdsmetoder og resultater.

Stk. 2. Institutionerne træffer selv afgørelse om den forskning, der skal drives, jfr. dog § 31.

Stk. 3. Undervisningsministeren fastsætter reglerne for:

- 1) Adgang til studierne.
- 2) Uddannelserne.
- 3) Erhvervelse af licentiat- og doktorgrader.
- 4) Ansættelse af lærere og videnskabelige medarbejdere.
- 5) Relegation af studerende.

Forinden undervisningsministeren fastsætter disse regler, skal de berørte institutioner have lejlighed til at udtale sig, såfremt forslagene ikke hidrører fra disse.

Stk. 4. Institutionerne forbereder til og afholder de eksaminer og prøver, der henlægges til dem. Eksaminer og prøver afholdes, medmindre undervisningsministeren fastsætter andet, under medvirken af censorer, der beskikkes af undervisningsministeren eller den, ministeren bemyndiger hertil.

Stk. 5. Institutionernes forelæsninger og mundtlige eksaminer er offentlige med de begrænsninger, der fastsættes af institutionerne selv.

§ 3. Hver institution ledes af en rektor i forbindelse med et konsistorium samt de råd, institutråd og studienævn, som varetager institutionernes uddannelsesmæssige og forskningsmæssige opgaver.

Stk. 2. De nærmere regler om hver enkelt institutions styrelse fastsættes i en statut, der godkendes af undervisningsministeren. Statutten offentliggøres

ved undervisningsministerens foranstaltning.

Kapitel 2. Rektor, prorektor og administrationen.

§ 4. Rektor repræsenterer institutionen udadtil. Han er ansvarlig for den daglige ledelse af institutionens administration og har den umiddelbare forvaltning af de anliggender, som ikke ved denne lov eller statuten er henlagt til kollegiale organer.

§ 5. Rektor drager omsorg for, at sager, som et kollegialt organ skal afgøre eller have lejlighed til at afgive en udtalelse om, forelægges for organet. Han fordeler sagerne til de kollegiale organer og udfærdiger om fornødent forskrifter for sagernes ekspedition. Han påser, at de kollegiale organers beslutninger er lovlige, og drager omsorg for deres udførelse. Han kan efter bemyndigelse fra organerne afgøre almindelige løbende sager, der ikke giver anledning til tvivl.

Stk. 2. Rektor afgør sager, der ikke tåler opsættelse, og som ikke kan afventes behandling i kollegiale organer. Sådanne afgørelser forelægges snarest for konsistorium og vedkommende kollegiale organ.

Stk. 3. Rektor kan pålægge de kollegiale organer at drøfte og afgive udtalelse om emner af betydning for institutionen.

Stk. 4. Rektor kan pålægge en eller flere lærere eller andre ansatte at behandle og afgive indstilling om emner af betydning for institutionen.

§ 6. Prorektor er rektors stedfortræder og bistår i øvrigt med varetagelsen af rektors opgaver.

Stk. 2. Når prorektor fungerer i rektors forfald, overtager han samtlige opgaver, der er pålagt rektor ved denne lov og statuten.

§ 7. Til rådighed for rektor står en administration, der ledes af en administrativt uddannet chef.

§ 8. De nærmere regler for rektors, prorektors og administrationens virksomhed og beføjelser fastsættes i statuten.

Kapitel 3. De kollegiale organers kompetence.

§ 9. Konsistorium er institutionens øverste kollegiale organ. Det afgør alle sager, der vedrører institutionen som helhed eller forholdet mellem to eller

flere hovedområder.

Stk. 2. Konsistorium udarbejder forslag til statuttten og standardforretningsordener for de kollegiale organer.

Stk. 3. Ud fra landsplanmæssige hensyn opretter og nedlægger undervisningsministeren institutter efter indstilling eller indhentet udtalelse fra konsistorium. Der kan oprettes tværvideenskabelige institutter, der henlægges direkte under konsistorium eller til udvalg nedsat af dette.

Stk. 4. Konsistorium afgør sager om relegation af studerende.

Stk. 5. Konsistorium træffer afgørelse om tildeling af æresdoktorgrader.

Stk. 6. Konsistorium kan nedsætte et budget- og forretningsudvalg, der dels udarbejder institutionens budgetforslag, dels efter konsistoriums bemyndigelse i øvrigt kan handle på dettes vegne. Består konsistorium af 12 medlemmer eller derover, skal der nedsættes et budget- og forretningsudvalg.

Stk. 7. Konsistorium kan af sin midte i øvrigt nedsætte udvalg og henlægge sine beføjelser til disse.

§ 10. Ved institutioner, der har eget forskningsbibliotek, nedsættes et biblioteksudvalg med lederen af forskningsbiblioteket som formand.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter for hver enkelt institution repræsentationen for brugerne såvel inden som uden for institutionen.

Stk. 3. Udvalget udarbejder bibliotekets budgetforslag, træffer afgørelse om bibliotekets indkøbspolitik og om fordeling af bøger mellem det centrale bibliotek og de enkelte institutbiblioteker.

§ 11. Forskning og uddannelse ved institutionerne kan foregå inden for flere hovedområder.

Stk. 2. Forskningen og uddannelserne inden for hvert hovedområde ledes af et råd, der afgør alle sager, som vedrører hovedområdet som helhed, samt sager, der vedrører forholdet mellem to eller flere faggrupper inden for hovedområdet, jfr. § 12, eller mellem institutråd og studienævn.

Stk. 3. Rådene træffer afgørelse om ansættelse eller indstilling om ansættelse, afsked eller orlov, for så vidt angår heltidsbeskæftigede lærere og videnskabelige medarbejdere samt eksterne lektorer. Rådene tildeler licentiat- og doktorgrader samt jus docendi. Rådene afgiver ind-

stilling til konsistorium om tildeling af æresdoktorgrader.

Stk. 4. Rådene træffer afgørelse om fordelingen af de tildelte ressourcer imellem de enkelte fag, institutter og studienævn.

Stk. 5. Hvert råd kan nedsætte et budget- og forretningsudvalg, der dels udarbejder hovedområdets budgetforslag, dels efter rådets bemyndigelse i øvrigt kan handle på dets vegne. Består rådet af 12 medlemmer eller derover, skal der nedsættes et budget- og forretningsudvalg.

Stk. 6. Hvert råd nedsætter særligt fagkyndige udvalg til bedømmelse af ansøgere til videnskabelige stillinger, af videnskabelige arbejder indleveret med henblik på erhvervelse af licentiat- eller doktorgrader samt af ansøgninger om jus docendi. Udvalgene afgiver indstilling til vedkommende råd.

Stk. 7. Hvert råd kan af sin midte i øvrigt nedsætte udvalg og henlægge sine beføjelser til disse.

§ 12. Det kan i statuten fastsættes, at et hovedområde opdeles i to eller flere faggrupper. En faggruppe ledes af et råd, der overtager dele af de funktioner, der er fastsat i § 11, stk. 2-7. De nærmere regler herom fastsættes i statuten.

§ 13. De enkelte fagområders forskningsvirksomhed drives normalt inden for institutter. De videnskabelige medarbejdere og lærere, der er knyttet til institutterne, varetager tillige undervisning inden for fagområdet, og institutternes lokaler og udstyr står til rådighed for undervisningen i fornødent omfang.

Stk. 2. Institutrådet træffer afgørelse om fordelingen af de arbejdsopgaver, som påhviler instituttet, jfr. dog § 31. Institutrådet kan ikke træffe beslutning om den enkelte forskers valg af forskningsopgave.

§ 14. Der nedsættes for hvert hovedområde et centralt studienævn. Der kan nedsættes studienævn for faggrupper, fag, linjer eller dele af fag. De nærmere regler herom fastsættes i statuten.

Stk. 2. Det centrale studienævn fastlægger kompetencefordelingen mellem dette og de øvrige studienævn og mellem disse indbyrdes.

Stk. 3. Det centrale studienævn behandler efter indstilling fra studienævnene alle spørgsmål om de generelle regler for eksamen, karaktergivning, undervisningen og studieordningen. Det centrale studienævn behandler endvidere forslag til ændring af eksamensbekendtgørelsen. Forslag sendes til undervisningsministeren gennem vedkommende råd og konsistorium, ledsaget af disse instansers eventuelle forslag og bemærkninger.

Stk. 4. Inden for rammerne af de gældende bekendtgørelser om eksamen, karaktergivning m.v. og de givne bevillinger udarbejder og ajourfører de faglige studienævne en studieordning med angivelse af undervisningens mål, omfang og varighed, form og indhold samt pensumbeskrivelse. Studienævnene tilrettelægger undervisningen og afholdelsen af eksaminer.

Stk. 5. Vedkommende studienævn skal påse, at studiet kan gennemføres som forudsat i eksamensbekendtgørelsen og studieordningen og på den normerede tid, at samordningen af studiets enkelte dele finder sted, at enkelte fag eller discipliner ikke ændres urimeligt i omfang, og at den undervisning, der gives, er relevant i forhold til uddannelsens mål og de fastsatte eksamensfordringer.

Stk. 6. Studienævnet kan dispensere fra studie- og eksamensordninger i henhold til gældende bestemmelser. Afgørelsen kan af ansøgeren indbringes for det centrale studienævn.

Stk. 7. Vedkommende studienævn træffer endvidere efter regler fastsat af undervisningsministeren, jfr. § 2, stk. 3, nr. 4, afgørelse om ansættelse af deltidsansatte, timelønnede undervisningsassistenter og tilsvarende lærere. Studienævnets afgørelser kan af ansøgerne, den eller de fagkyndige, der har udtalt sig om ansøgernes kvalifikationer, eller et medlem af studienævnet indbringes for det centrale studienævn. Studienævnet skal have lejlighed til at udtale sig om oprettelse og nedlæggelse af andre lærerstillinger og om de undervisningsmæssige kvalifikationer hos ansøgere til disse stillinger.

Stk. 8. Andre sager, der vedrører undervisningen under et studienævns område, skal forelægges nævnet til udtalelse, inden sagen afgøres.

Kapitel 4. Valg af rektor og prorektor. De kollegiale organers sammensætning.

§ 15. Rektor og prorektor vælges blandt institutionens professorer og heltidsansatte lektorer af medlemmerne af de råd, der er nævnt i §§ 11 og 12, samt af de medlemmer af konsistorium, der ikke har sæde i disse råd.

Stk. 2. Den kandidat, der har opnået mere end halvdelen af de gyldigt afgivne stemmer, er valgt. Har ingen kandidat opnået dette, foretages omvalg mellem de to kandidater, der har opnået størst stemmetal. Har flere kandidater opnået samme stemmetal, deltager samtlige disse i omvalget. Den kandidat, der ved omvalget har opnået det største stemmetal, er valgt. Har flere ved omvalget opnået samme stemmetal, foretages der lodtrækning mellem disse kandidater.

Stk. 3. Rektor vælges for 3 år og prorektor for 2 år ad gangen.

§ 16. Konsistorium og de råd, der er omhandlet i §§ 11 og 12, består af mellem 8 og 32 medlemmer.

Stk. 2. Fødte medlemmer af konsistorium er rektor, prorektor og formændene for de råd, der er omhandlet i § 11, stk. 2. Administrationens chef og på institutioner med eget forskningsbibliotek dennes chef deltager i konsistoriums møder uden stemmeret.

Stk. 3. Antallet af medlemmer i konsistorium og råd fastsættes i statuten. Undervisningsministeren bemyndiges til i særlige tilfælde at godkende udvidelse af antallet af medlemmer ud over 32.

§ 17. Repræsentanter for de heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere og lærere i konsistorium og råd vælges for 3 år ad gangen af og blandt dem, der er ansat inden for vedkommende område.

Stk. 2. Repræsentanter for de deltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere og lærere i konsistorium og råd vælges for ét år ad gangen af og blandt dem, der er ansat inden for vedkommende område. Der vælges mindst én repræsentant til hvert organ. Såfremt der ikke opstilles kandidater for de deltidsbeskæftigede, kan disses mandater besættes af de heltidsbeskæftigede for ét år ad gangen.

Stk. 3. Repræsentanter for de tekniske og administrative medarbejdere i konsistorium og råd vælges for 3 år ad gangen af og blandt dem, der er ansat inden for vedkommende område. Disse medarbejders repræsentation udgør halvdelen af det samlede antal lærerrepræsentanter. Er antallet af disse medarbejdere under halvdelen af det samlede antal lærere, nedsættes andelen til en fjerdedel. I statutten fastsættes størrelsen af repræsentationen i de enkelte råd.

Stk. 4. Repræsentanter for de studerende i konsistorium og råd vælges for ét år ad gangen af og blandt de studerende, der er indskrevet inden for vedkommende område. De studerendes repræsentation udgør halvdelen af det samlede antal lærerrepræsentanter.

§ 18. Institutrådet består af samtlige heltidsbeskæftigede lærere og videnskabelige medarbejdere samt repræsentanter for de tekniske og administrative medarbejdere og for de studerende, der deltager i den undervisning, som varetages af instituttet. Det kan i statutten fastsættes, at eksterne lektorer og andre grupper af lærere kan blive repræsenteret i institutrådet.

Stk. 2. Antallet af repræsentanter for de tekniske og administrative medarbejdere og de studerende fastsættes for hvert enkelt institut af konsistorium eller efter dets bestemmelse af de råd, der er omhandlet i §§ 11 og 12, og det kan højst udgøre halvdelen af institutrådets samlede antal medlemmer.

Stk. 3. Repræsentanterne for de tekniske og administrative medarbejdere samt de studerende vælges for indtil ét år ad gangen. De nærmere regler fastsættes i statutten.

§ 19. Hvert studienavn består af et lige stort antal lærere og studerende i alt højst 12. De vælges for ét år ad gangen af og blandt henholdsvis de lærere, der underviser, og de studerende, der studerer inden for det pågældende studienævns område.

Stk. 2. Medlemmer til de centrale studienavn udpeges af studienævnene ved hovedområdet. De centrale studienævns medlemstal fastsættes af konsistorium. De centrale studienavn kan nedsætte forretningsudvalg, hvis medlemstal fastsættes af konsistorium. De nærmere regler fastsættes i statutten.

§ 20. Regler for valgrettens udøvelse fastsættes af undervisningsministeren. Valgmåderne skal fastsættes med henblik på sikring af en rimelig repræsentation af de forskellige fag og anskuelser.

Stk. 2. Valg til konsistorium foregår altid som forholdstalsvalg. Repræsentanterne for de enkelte valggrupper i de råd, der er nævnt i §§ 11 og 12, træffer for hvert valg inden for deres område afgørelse om den valgmåde, der skal finde anvendelse. Dog skal der afholdes forholdstalsvalg, hvis krav herom fremsættes af én af repræsentanterne eller af et antal valgberettigede inden for en valggruppe svarende til en fjerdedel af antallet af valgberettigede for hvert mandat. Der kan indgås liste- og/eller valgforbund mellem grupper og/eller kandidater.

Stk. 3. Repræsentanterne for de enkelte valggrupper i konsistorium og i de i §§ 11 og 12 nævnte råd træffer for hvert valg inden for deres område afgørelse om en eventuel opdeling af de valgberettigede i repræsentationsområder. Såfremt det inden for en valggruppe kræves af en af repræsentanterne eller et antal valgberettigede svarende til en fjerdedel af antallet af valgberettigede for hvert mandat, skal valget afholdes som forholdstalsvalg, og der kan ikke opdeles i repræsentationsområder. Ved mandatfordelingen mellem repræsentationsområderne kan der tages hensyn til såvel antallet af valgberettigede inden for området som til interessen i, at faglige eller andre anskuelser er repræsenterede.

Stk. 4. Begæringen efter stk. 2,3.pkt., og stk. 3,2. pkt., skal senest 30 dage før valgets afholdelse af enten én af repræsentanterne eller af 5 valgberettigede skriftligt indgives til rektor og skal i sidste tilfælde være ledsaget af personlige underskrifter fra det antal personer, der er nævnt i stk. 2 og 3.

§ 21. De kollegiale organers funktionsperiode fastsættes i statutten.

Stk. 2. Når kollegiale organer oprettes i løbet af valgperioderne, gælder valg af medlemmer for resten af perioden. Nedlægges organer, bortfalder mandatet.

Kapitel 5. De kollegiale organers virkemåde.

§ 22. Rektor er formand for konsistorium. Formanden for de øvrige kol-

legiale organer vælges af det pågældende organ for den periode, der fastsættes i statuten. I de råd, der er omtalt i §§ 11 og 12, vælges formanden blandt de heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere og lærere.

Stk. 2. Institutrådet vælger efter regler fastsat i statuten blandt sine heltidsbeskæftigede medarbejdere en institutbestyrer, der repræsenterer instituttet udadtil og er ansvarlig for instituttets daglige ledelse. Institutrådet kan endvidere, ligeledes efter regler fastsat i statuten, vælge en bestyrelse. Institutbestyreren er født medlem og formand for bestyrelsen. Såfremt institutrådet består af 40 medlemmer eller mere, vælger institutrådet en bestyrelse, der overtager dele af dettes funktioner. De nærmere regler fastsættes i statuten.

Stk. 3. De kollegiale organer fastsætter selv deres forretningsorden inden for rammerne af reglerne i denne lov og den standardforretningsorden, som fastsættes af konsistorium.

§ 23. Det fastsættes i de kollegiale organers forretningsorden, når og hvor ordinære møder skal afholdes.

Stk. 2. Ekstraordinære møder afholdes, når formanden finder det fornødent, men skal dog afholdes, når en tredjedel af organets medlemmer eller mindst én af de repræsenterede grupper forlanger det.

Stk. 3. Formanden giver inden mødet i videst muligt omfang medlemmerne underretning om, hvilke sager der vil komme til behandling på møderne, og sørger så vidt muligt for, at sagerne og de oplysninger, der er tilvejebragt til bedømmelse af disse, forelægges til medlemmernes eftersyn i passende tidsrum forinden mødet.

Stk. 4. Formanden sørger for offentliggørelsen af tid og sted for mødernes afholdelse.

§24. De kollegiale organer udøver deres virksomhed i møder. Dersom alle medlemmer er enige herom, kan rutinesager dog afgøres ved skriftlig behandling. Møderne er offentlige, medmindre det på grund af sagens beskaffenhed eller omstændighederne i øvrigt findes nødvendigt eller ønskeligt, at behandlingen sker for lukkede døre.

Stk. 2. Sager om enkeltpersoners personlige og økonomiske forhold, her-

under sager om ansættelser, forfremmelser og afskedigelser, samt sager om planer eller forhandlinger om køb og salg af faste ejendomme, bedømmelse af ordre til eller tilbud fra leverandører eller entreprenører skal behandles for lukkede døre. I sådanne sager har medlemmerne tavshedspligt.

Stk. 3. Rektor eller en af ham udpeget person har ret til at overvære en sags behandling for lukkede døre.

§ 25. De kollegiale organer er beslutningsdygtige, når mindst halvdelen af det i statuten fastsatte antal medlemmer er til stede.

Stk. 2. Beslutninger træffes ved almindeligt stemmeflertal blandt de fremmødte, medmindre andet fastsættes af undervisningsministeren.

Stk. 3. De kollegiale organers valg af to eller flere medlemmer til udvalg, kommissioner o. l. foretages som forholdstalsvalg.

§ 26. De kollegiale organers beslutninger optages i et beslutningsreferat, der forelægges til godkendelse i næste møde. Ethvert af medlemmerne kan forlange sin afvigende mening kort optaget i beslutningsreferatet, og ved sager, der skal fremsendes til anden myndighed, **kræve, at** denne samtidig gøres bekendt med indholdet af referatet. Det pågældende medlem kan ved sagens fremsendelse ledsage denne med en begrundelse for sit standpunkt.

§ 27. Et kollegialt organ kan træffe beslutning om, at et medlem har en sådan interesse i en sag, at han er udelukket fra at deltage i forhandlinger og afstemninger om sagen.

Stk. 2. Et medlem skal underrette det kollegiale organ, hvis der foreligger forhold, der kan give anledning til tvivl om hans habilitet.

§ 28. Når et medlem af et kollegialt organ mister sin valgbarhed i løbet af valgperioden eller erklæres indhabil, eller når et medlem ved fravær i mindst to måneder på grund af sygdom, studierejse eller lignende er ude af stand til at deltage i det kollegiale organs arbejde, indkalder

dette en suppleant til at indtræde. Et kollegialt organ træffer selv beslutning om, hvorvidt betingelserne for suppleantens indtræden er til stede.

Kapitel 6. Særlige regler.

§ 29. På institutioner, der udelukkende uddanner og forsker inden for ét hovedområde, kan oprettelsen af det råd, der er omhandlet i § 11, undlades, og opgaverne varetages da af konsistorium.

§ 30. En institution har ret til at modtage tilskud fra anden side end statskassen samt til at oprette fonde og legater for sådanne tilskuds-midler. Disse fonde og legater holdes uden for statskassen, og der kan alene rådes over dem af de styrelser, der er indsat af institutionen selv i overensstemmelse med de vedtægter, der er fastsat for det enkelte fond eller legat.

§ 31. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler for de institut-ter m.v., der ifølge lovgivningen er forpligtet til at udføre bestemte opgaver.

§ 32. Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler for styrelsen af de museer og samlinger, der hører under denne lovs institutioner.

§ 33. Til varetagelse af de studerendes interesser kan undervisningsmi-nisteren af statskassen yde tilskud til de studenterorganisationer, der er repræsenteret i konsistorium.

Stk. 2. Fordelingen af tilskuddene foretages på grundlag af studenter-gruppernes andel af de samlede afgivne studenterstemmer til valg til konsistorium.

§ 34. Institutionerne stiller lokaler og kontorassistance til rådighed for de grupper, der er repræsenteret i de styrende organer, efter regler fastsat af undervisningsministeren.

Kapitel 7. Tilsyn og klage.

§ 35. Undervisningsministeren er øverste forvaltningsmyndighed for institutioner, der er omfattet af loven.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan dog kun sætte de afgørelser, der er omhandlet i kapitel 3, ud af kraft, såfremt de findes stridende mod lovgivningen eller almindelige retsgrundsætninger. Relegation af en studerende kan af denne dog altid indbringes for undervisningsministeren.

§ 36. Undervisningsministeren fastsætter regler om klager fra eksaminander i forbindelse med eksaminer og prøver. Hvis der oprettes særlige klageinstanser, kan ministeren bestemme, at klageinstansernes afgørelser ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.

§ 37. Fungerer et kollegialt organ ikke, eller fungerer det i strid med denne lov, kan undervisningsministeren efter indstilling fra konsistorium fastsætte en midlertidig styrelsesordning for det pågældende område, hvorved §§ 10-14 fraviges.

Kapitel 8. Overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser.

§§ 38-41.

UDKAST

Forslag
til
Lov om ændring af lov om styrelse af
højere uddannelsesinstitutioner

8.11.83

II

I lov nr. 362 af 13. juni 1973 om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner som ændret ved lov nr. 328 af 10. juni 1976, lov nr. 591 af 19. december 1980 og lov nr. 247 af 27. maj 1981 foretages følgende ændringer:

1. § 5, stk. 1, sidste pkt. ophæves.
2. § 11 affattes således:

§ 11. Forskning og uddannelse ved institutionerne kan foregå inden for flere hovedområder.

Stk. 2. Forskningen og uddannelserne inden for hvert hovedområde ledes af et råd.

Stk. 3. Rådet afgør alle sager, der vedrører hovedområdet som helhed og forholdet mellem to eller flere af de råd, der er nævnt i § 12, mellem flere institutter, mellem flere studienævne og mellem institutter og studienævne.

Stk. 4. Rådet træffer afgørelse om fordelingen af de tildelte ressourcer.

Stk. 5. Rådet behandler forslag om fastsættelse af ministerielle bestemmelser om uddannelserne, herunder eksamen. De berørte studienævne skal have lejlighed til at udtale sig herom, inden rådet træffer beslutning. Forslag indsendes til undervisningsministeriet, efter at også konsistorium har haft lejlighed til at udtale sig. Rådet kan fastsætte rammer for studienævnenes udarbejdelse af de nærmere regler om uddannelserne,

og rådet kan beslutte, at disse regler skal forelægges rådet til godkendelse. Rådet kan fastsætte retningslinier for studienævnenes behandling af sager om ansættelse af timelønnede undervisningsassistenter og dispensationssager.

Stk. 6. Rådet træffer afgørelse om ansættelse eller indstilling om ansættelse, afsked eller orlov, for så vidt angår heltidsbeskæftigede lærere og videnskabelige medarbejdere samt eksterne lektorer. Rådene tildeler licentiat- og doktorgrader samt jus docendi. Rådet afgiver indstilling til konsistorium om tildeling af æresdoktorgrader.

Stk. 7. Rådet kan nedsætte et budget- og forretningsudvalg, der dels udarbejder hovedområdet **budgetforslag**, dels efter rådets bemyndigelse i øvrigt kan handle på dets vegne. Består rådet af 12 medlemmer eller derover, skal der nedsættes et budget- og forretningsudvalg. Rådet kan af sin midte i øvrigt nedsætte udvalg og henlægge sine beføjelser til disse.

Stk. 8. Rådet nedsætter særligt fagkyndige udvalg til bedømmelse af ansøgere til videnskabelige stillinger, af videnskabelige arbejder indleveret med henblik på erhvervelse af licentiat - eller doktorgrader samt ansøgninger om jus docendi. Udvalgene afgiver indstilling til vedkommende råd."

³- i i 12. 2. pkt., ændres "stk. 2-7" til: "stk. 3-8".

4. § 13 affattes således:

"§ 13. De enkelte fagområders forskningsvirksomhed drives normalt inden for institutter. De videnskabelige medarbejdere og lærere, der er knyttet til institutterne, varetager tillige undervisning inden for fagområdet, og institutternes lokaler og udstyr står til rådighed for undervisningen i fornødent omfang.

Stk. 2. Ved hvert institut etableres der et institutråd, der har til

opgave for 3 år ad gangen at vælge en institutbestyrelse, og som desuden efter nærmere bestemmelse i statuten kan drøfte spørgsmål af generel betydning for instituttets virksomhed og udvikling. Institutrådet vælger en formand blandt de heltidsbeskæftigede videnskabelige medarbejdere og lærere.

Stk. 3. Institutbestyrelsen skal bestå af 3 eller 5 medlemmer. Af disse vælges 2, henholdsvis 3, blandt professorer og heltidsansatte lektorer og 1, henholdsvis 2, blandt varigt ansatte heltidsbeskæftigede tekniske og administrative medarbejdere. Hvis der ikke opstilles nogen kandidat, henholdsvis kandidater, for sidstnævnte gruppe, udfyldes den/de ledige plads(er) af lærergruppen. Bestyrelsen er ansvarlig for instituttets virke og træffer afgørelse om fordelingen af de arbejdsopgaver, som påhviler instituttet. Den enkelte forsker vælger dog selv forskningsopgaver.

Stk. 4. Institutbestyrelsen vælger af sin midte, blandt lærerrepræsentanterne, en institutbestyrer. Institutbestyreren repræsenterer instituttet og forestår den daglige ledelse af instituttet. Institutbestyreren er tillige formand for institutbestyrelsen."

5. § 14 affattes således:

"§ 14. Der nedsættes for hvert hovedområde mindst ét studienævn. Nedsættes der flere studienævne under et hovedområde, skal disse hver for sig dække faglige områder. Hvis der ikke i statuten fastsættes bestemmelser om studienævnsstrukturen, træffer de i § 11 nævnte råd beslutning herom.

Stk. 2. Studienævn skal have lejlighed til at udtale sig om forslag om fastsættelse af ministerielle bestemmelser om uddannelserne, herunder eksamen. Studienævn udarbejder inden for de af ministeriet og vedkommende råd fastsatte rammer nærmere regler om uddannelserne. Hvis der i bestemmelserne er hjemmel til, at de kan fraviges i sær-

lige tilfælde, træffer studienævn beslutning herom inden for de af rådet eventuelt fastsatte retningslinier.

Stk. 3. Studienævn tilrettelægger undervisningen og afholdelse af eksamen og påser, at studiet kan gennemføres som forudsat i de gældende bestemmelser, og at undervisningen er samordnet og med hensyn til indhold og omfang er relevant i forhold til uddannelsens mål og eksamensfordringerne.

Stk. 4. Studienævn træffer beslutning om ansættelse af timelønnede undervisningsassistenter og tilsvarende lærere i overensstemmelse med gældende bestemmelser inden for de af rådet eventuelt fastsatte retningslinier.

Stk. 5. Studienævn skal have lejlighed til at udtale sig om oprettelse og nedlæggelse af andre lærerstillinger og om de undervisningsmæssige kvalifikationer hos ansøgerne til disse stillinger. Også andre sager, der vedrører undervisningen, skal forelægges vedkommende studienævn til udtalelse, inden sagen afgøres."

6. § 15 affattes således:

"§ 15. Rektor og prorektor vælges blandt institutionens professorer og heltidsansatte lektorer af medlemmerne af konsistorium. Ved institutioner med hovedområdeopdeling deltager tillige medlemmerne af de i § 11 nævnte råd i valget. Ved institutioner uden hovedområdeopdeling, jfr. § 29, men med opdeling i henhold til § 12, deltager tillige medlemmerne af de i § 12 nævnte råd i valget.

Stk. 2. Den kandidat, der har opnået mere end halvdelen af de gyldigt afgivne stemmer, er valgt. Har ingen kandidat opnået dette, foretages omvalg mellem de to kandidater, der har opnået størst stemmetal. Har flere kandidater opnået samme stemmetal, deltager samtlige disse i omvalget. Den kandidat, der ved omvalget har opnået det største stemmetal, er valgt. Har flere ved omvalget opnået samme stemmetal, foretages der lodtrækning mellem disse kandidater.

Stk. 3. Rektor og prorektor vælges for 3 år ad gangen. Det fastsættes i statutten, om valgperioderne skal være sammenfaldende eller forskudte."

¹- i 18, stk. 3, affattes således:

"Stk. 3. Repræsentanter for de tekniske og administrative medarbejdere vælges for 3 år ad gangen. Repræsentanter for de studerende vælges for 1 år ad gangen. De nærmere regler fastsættes i statutten."

⁸- i I⁹JL stk. 2, ophæves.

⁹- I 22, stk. 2, ophæves.

Stk. 3 bliver herefter stk. 2.

10. I § 35, indsættes som stk. 3:

"Stk. 3. Undervisningsministeren kan, hvor ganske særlige forhold gør sig gældende, fravige lovens bestemmelser, men kan ikke gribe ind i det faglige skøn, der udøves af institutionerne inden for de fastsatte rammer."

§ 2.

Denne lov træder i kraft den

